Ч. 201 (14.744). Львів, неділя 12. вересня 1937 Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.080.
„ Банку Чеських Леґіон. Праґа „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Провокаційна промова Літвінова
на середземноморській конференції.

Вчора в год. 4.35 почалась у салі громадської ради малого швайцарського місточка Ніон конференція присвячена справі поборювання піратства на Середземному Морі. На внесок мін. Ідена вибрали предсідником мін. Дельбоса, який у вступній промові висловив жаль, що Німеччина й Італія не беруть участи в конференції.

Перший промовляв нарком Літвінов, який заявив, що **СССР первісно думав виступити на власну руку, реаґуючи на піратство.** Натякаючи дуже виразно на Італію, він заповів, що СССР виступить самостійно в обороні свого майна, загроженого піратством, покищо СССР прилучується до спільної акції. „Деякі держави — сказав Літвінов — не беруть участи в конференції, бо піратство є їхньою політичною програмою". Свою промову закінчив Літвінов внеском, щоби запросити на конференцію представників валенсійського уряду.

Виступ Літвінова, повний провокаційних вискоків і нетактів, зробив прикре враження. Зареаґував на це мін. Іден, підкреслюючи, що завданням конференції не є доводити до конфлікту між її учасниками і Німеччиною та Італією.

ЩО ЗНАЧАТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПОГРОЗИ?

Виступ Літвінова мабуть був обрахований на ефект у Москві. Все таки заходить питання, чи справді СССР думає про якусь індивідуальну збройну акцію. Можливо, що цим способом Літвінов хоче робити натиск на конференцію, змушуючи її до рішень звернених проти Італії.

ПЛЯН БОРОТЬБИ З „ПІРАТСТВОМ".

Після явного засідання представників 10-ох держав у Ніон почалося тайне, на якому застановлялися над технікою боротьби з „піратством". При тому брали під увагу такі проекти:

1) щоби торговельні кораблі плавали під конвоєм воєнних;

2) щоби поділити Середземне Море на смуги, які контролювали би поодинокі держави, репрезентовані в Ніон;

3) щоби визначити на Середземному Морі „шляхи безпеки", які хоронила би воєнна фльота і якими могли би плавати торговельні кораблі.

Рада Ліґи Націй.

98 сесія Ради Ліґи Націй почалась учора в год. 11. під проводом Неґріна, прем'єра еспанського червоного уряду. Рада затвердила денний порядок, скреслюючи тільки на внесок делеґатів Іраку й Ірану, справу спору між цими двома краями. Опісля на внесок румунського міністра закорд. справ Антонеску постановила Рада іменувати комітет, що має розглянути звіт мандатової комісії у справі Палестини. Найближче засідання Ради відбудеться у вівторок і год. 5. попол. Дискусія про господарські справи йтиме довкола звіту економічного комітету, і звіту комісії для справ сирівців. Є в проекті заява, в якій держави малиб ствердити, що готові вести свою господарську політику по лінії постепенної лібералізації міжнародніх оборотів.

Положення в Північному Китаю.

Японські війська, що оперують здовж залізниці Пекін-Сесоан, увійшли до провінції Шансі та запустилися вже на 50 кільометрів у глибину тої провінції. Японська офензива здовж лінії Пекін-Ганков припинилася — там зосереджено головні китайські сили.

Треба сподіватися, що небавом дійде до великого бою між 180-тисячною японською армією і 400-тисячною китайською.

Амнестія для баскійських вояків.

Ген. Франко оголосив декрет, яким дозволяє воякам і підстаршинам баскійських частин т. зв. „ґвардіс" вернутися на територію, підчинену Салямманці, не наражуючись на репресії. Це не відноситься до осіб, які мають на совісті злочини — вони відповідатимуть згідно з карним кодексом. Провідники сепаратистичного руху мусять складати спеціяльні прохання, які компетентна влада подрібно розгляне.

Вояки у віці 20 до 28 літ підуть до війська нині могтимуть вернутися домів.

—o—

Чому українець на державній посаді
НЕ МОЖЕ ЗАЙМАТИСЬ УКРАЇНСЬКОЮ ГРОМАДЯНСЬКОЮ ПРАЦЕЮ?

(Голос народнього вчителя про причину упадку громадянської активности нашого вчительства).

Львів, 11. вересня 1937.

В нашій політичній пресі стверджено два безсумнівні суспільні явища: 1) величезне чисельне зменшення українського народнього вчительства в порівнанні з довоєнним станом посідання, 2) повний майже занепад його громадської активности. Ствердив це найкомпетентніший чинник у нашому народі — саме народне вчительство, письмом на сторінках преси та словом, на станових зборах.

Зменшення чисельности українського народнього вчительства поступало рік за роком, рівнорядно до зменшення чисельного стану українського народнього шкільництва.

Офіціяльна статистика твердить, що ми повинні ще мати на терені нашого краю (про інші українські землі в Польщі не говоримо, бо там українського народнього шкільництва взагалі нема!) коло 450 народніх державних шкіл з українською мовою навчання. Дійсність говорить що інше, а саме, що в нас **нема нині більше як 100 народніх державних шкіл з українською мовою навчання.** Але й у них більшість наукових предметів навчає вчительство в польській мові, щоб задовольнити вимоги шкільних надзірних орґанів у ділянці знання польської мови в слові та письмі.

Вже в статтях, оголошених давніше на сторінках „Діла" (чч. 39 і 147) їх автор, сам народній учитель, оперуючи джерельним статистичним матеріялом, виказав, що в нашому краю нема нині навіть 1000 народніх українських учителів. Це в той час, коли компактна маса українського населення цього краю рахує около 4 мільйонів душ. Отже при теоретичній конституційній „рівноправності" та вповні забезпеченому праві на „незалежний" національно-культурний розвиток ми дожили до того, що нині маємо ледви одну українську державну народню школу на повних 40.000 україн-

ського населення та може одного українського народнього вчителя на 4000 населення. Так виглядає на практиці дійсного життя найелементарніша культурна основа політичного польсько-українського „порозуміння". Промовляє вона мабуть досить виразно до розуму й переконання читача без дальших зайвих арґументів.

Неменше яскраве друге суспільне явище — повний занепад громадської активности українського народнього вчительства. Явище тим більше яскраве, що наше народне вчительство тішилося в довоєнних часах славою ідейних і метких народніх робітників. Незаперечена це правда, що сотні, а може й тисячі наших освітніх та господарських станиць виросли з пропаґандивної праці нашого народнього вчительства. Ці вчителі працювали, як голови читалень, вели хори, аматорські гуртки, давали безліч відчитів у своїх і сусідних громадах. Нині все це належить до історичних гарних спомипів. **Сьогодні нема народнього вчителя на фронті національно-культурної праці.** Нема, хоча національно-суспільне життя українського народу в усіх напрямках поглибилося й поширилося та вимагає щораз більше інтеліґентних і свідомих провідників. Нині громадська активність українського народнього вчителя так завмерла, що один народній учитель, запитаний у товариській розмові, чи є в його селі Союз Українок і Кружок Рідної Школи, відповів щиро, що не знає! (автентичне!!). А треба знати, що цей учитель ще в силі віку та колишній підстаршина УГА.

Де та яка причина такого сумного явища? Чи нинішнє народне вчительство не має ніякої суспільної ідеї? Чи не почувається воно може до кровних звязків з українським народом, чи не спочуває може його всебічному національному розвиткові?

Причин цього безумовно чимало. Однак одна причина найбільша і мабуть таки для всього того стану вирішна: страх перед утратою хліба, страх перед службовими наслідками якоїнебудь української громадянської діяльности, про яку шкільний повітовий інспектор та кураторія шкільної округи довідається, та ще й у такому освітленні, як його подасть місцевий чи сусідський постерунок поліції або якийсь польський рефлектант на ту саму вчительську посаду.

Очевидно, що винувата тут система, яка каже, що ввесь учительський апарат (так само, як увесь взагалі апарат державної адміністрації) мусить бути якнайбільш „усуспільнений", але одночасно розуміє під цим виключно тільки польську суспільну роботу, вважаючи всяку найбільш аполітичну суспільну роботу українську — проявом якоїсь антидержавности, протипольського „націоналізму" а то й просто ворохобництва. Це одна з таких аномалій, з якими мусить найрішучіше боротись уся українська політика та все українське громадянство.

Це абсолютно неможлива річ, щоб мовчки годитися з таким станом річей, коли українцеві на державній посаді, який льояльно, чесно, совісно, своє фахове знання і професійний досвід вкладає у працю, щоб тому українцеві не вільно було одночасно, у вільних від службової праці годинах, займатись громадянською працею для свого рідного народу: в культурних, господарських, добродійних організаціях, які істнують леґально, підлягають державній контролі, та — згідно з найглибшим переконанням більшости українського громадянства є і для цілої держави корисні, як станиці конструктивної праці частини державних громадян! Знаємо випадки, коли навіть за передплачування українських газет потягали до відповідальности державних урядовців української національности, головно тих, що перенесені далеко на захід: бувало, що українець державний урядовець (не конче вчитель) терпів за те, що передплачував газету, яка доказувала потребу порозумітись з поляками та осуджувала революційні методи боротьби! Чи це не абсурд?!

Правда, скаже хтось, таких абсурдів у нинішніх відносинах більше і на це „нема ради". Певна річ, що розумні арґументи не завжди доходять туди, куди повинні дійти, а вся українська дійсність є одним великим доказом на це. Але ми, народні вчителі-українці, маємо враження, що український політичний провід та взагалі весь український загал замало протестує проти умовин, серед яких приходиться нам жити і працювати і що це є одною з головних причин, чому дійшло аж до того, що вчителі-українці не знають навіть, що діється в їх селі. Українські вчителі булиб напевне самі активніші, а бодай малиб більшу відвагу боротися за само право бути активними суспільними діячами, колиб знали, що це є справа, за яку бореться ввесь український національний колектив і що вони, учителі, мають у цьому загальну підтримку. Не можна від учителів вимагати української громадянської активности, а одночасно не цікавитись вчительською долею і не брати масової участи в боротьбі за ті зміни його життєвих відносин, від яких залежить ціла одна кардинальна проблема: чи український молодець, з хвилиною, як скінчить вчительську семинарію і дістане (чудом) державну вчительську посаду — має відразу відректися всякого зорганізованого звязку з рідним народом?!

Народній учитель.

XXI. Міжнародній Протиалькогольний Конґрес у Варшаві.

Майже вся українська преса подала короткі вістки про протиалькогольний конґрес, який зачинається у Варшаві 12. вересня ц. р. Тому, що він відбувається в Польщі і що в ньому бере активну участь поважна числом українська делеґація, до речі буде подати ближчі інформації про організацію та праці, що їх собі намітив конґрес.

Ініціятиву до скликання конґресу подав Світовий Союз боротьби з алькоголізмом, який має свій осередок у Льондоні. Протекторат над цьогорічним конґресом обняв президент Польщі, орґанізує його комітет, на чолі якого стоять найвизначніші польські протиалькогольні діячі, як б. міністр д-р Ходзько, д-р Шульц, ред. Я. Шимановський та ін.

Конґрес відбудеться у Варшаві від 12. до 17. вересня з такою програмою:

Неділя, 12. вересня: богослуження в католицьких, протестантських та православних церквах. Після богослуження пленарне засідання, на якому привітні промови виголосять представники міжнародніх протиалькогольних орґанізацій, польських протиалькогольних орґанізацій, представники запрошених урядів. По привітних промовах виголосять реферати: проф. д-р Ґраф з Дортмунду на тему: Сучасне становище науки про алькогольне питання та ред. Я. Шиманський: Боротьба з алькоголізмом у Польщі. У звязку з цим рефератом буде відчитаний реферат на тему: Український протиалькогольний рух у Польщі. Тогож дня відбудеться ще отворення протиалькогольної міжнародньої вистави, у рямцях якої буде: **українська протиалькогольна вистава**, зорганізована Т-вом „Відродження".

Понеділок, 13. вересня: реферати на пленарному засіданні матимуть виключно медичний характер. Будуть говорити на теми: проф. Розе з Вильна: Вплив алькоголю на мізкові функції; французькі лікарі Дофен, Філіо-Ру і Фесан: Вино як важний чинник зросту алькоголізму; проф. д-р Вермейлен з Брукселі: Алькоголь та умові недуги (з особливою увагою на вплив пива на т. зв. алькогольну психозу).

Вівторок, 14. вересня буде присвячений виключно протиалькогольному вихованню молоді. Реферати на тему: Нові методи протиалькогольного навчання виголосять: міс Бекер з Леомінстер, проф. Ґашо із Страсбурґу, д-р М. Етелі з Льозанни. Пастор Кертер з Льондону поінформує про цікаві психольоґічні чинники, які впливають на приєднування молоді до абстиненції, а п-і Арієнс з Утрехту, як виховувати молодь до активної боротьби з алькоголізмом.

Середа, 5. вересня буде мати ріжнородний характер. Будуть такі реферати: д-р Шульц з Варшави: Алькоголь і фізичне виховання; д-р Енґлюнд із Стокгольму: Алькогольний податок і його вплив на консумпцію алькоголю; Карпіо з Фінляндії: Радіо і кіно в боротьбі за і проти алькоголю.

Четвер, 16. вересня: д-р Черінґтон: Сучасний стан боротьби з алькоголізмом у Злучених Державах.

Пятниця, 17. вересня: Проф. д-р Ґантковський з Познаня: Соціольоґія, евґеніка й алькогольне питання.

На цих пленарних засіданнях протиалькогольні діячі і вчені порушать цілу низку актуальних, життєвих питань, які піддадуть дискусії та приймуть резолюції, що мають стати напрямними у практичній праці для державних, протиалькогольних та суспільних діячів. Ось які актуальні проблеми порушить конґрес: **соціяльне законодавство й алькогольне питання, сучасний стан лічення алькоголіків, алькоголь і комунікація.**

Крім пленарних засідань буде відбуватися праця в секціях. В секціях будуть виголошені такі цікаві реферати: Алькоголізм і раса; Алькоголізм і психічні недуги; Розвій дитини й алькоголізм; Морфольоґічні зміни мізку під впливом алькоголю; Алькоголь і самогубства; Алькоголь і почуття відповідальности. Більшість цих рефератів виголосять польські вчені, які вже від двох літ працюють у лябор採торіях, клініках, заведеннях для умово хорих та зібрали багатий науковий матеріял.

У рямцях світового конґресу відбудуться наради таких міжнародніх протиалькогольних орґанізацій: Учителів - абстинентів, Міжнародньої Католицької Ліґи боротьби з алькоголізмом, Світового Союзу Синього Хреста, Світового Союзу жінок-абстиненток. Для нас, українців, особливого значіння набирає зізд учителів-абстинентів, та жінок-абстиненток, як і католицький протиалькогольний зізд, в яких наші делеґати певно візьмуть активну участь.

З конґресом звязані також і розради для учасників. Передбачені: концерт польської музики, театральна вистава, протиалькогольна фільма, принятгя у президента держави і міста тощо.

Ю. Каменецький.

Кріза нормалізації.

ГОЛОС В АНКЕТІ „ДІЛА“ ПОСЛА ПРОФ. В. КУЗЬМОВИЧА.

(Закінчення нашої анкети).

Передаємо з черги (див. „Діло“ чч. 150, 152, 155, 161, 167, 170, 173, 176, 179, 184, 187 і 195 голос-статтю чільного громадсько-політичного діяча, посла В. Кузьмовича і при цій нагоді пригадуємо питання, які Редакція сформулувала у своїй анкеті так:

„1) Який Ваш погляд на саму засаду щодо зміни національно-політичної тактики, яка прийшла дві роки тому?

2) Який Ваш погляд на дотеперішні наслідки тієї зміни та всю ситуацію, яка істнує у польсько-українських відносинах?

3) Який Ваш погляд на наслідки т. зв. нормалізації у внутрішніх українських справах?

4) Який Ваш погляд на хід української політики за минулі два роки?

5) Як, на Ваш погляд, розвинуться політичні події і які завдання стоять перед українським національно-політичним табором?“

Одночасно заявляємо, що циклем статтей п. В. Кузьмовича (сьогодні поміщуємо тільки першу з них) **закінчуємо нашу анкету,** після чого — в найближчих днях — приступимо до зясування **підсумків анкети та власних рефлексій,** які вона викликала.

Редакція.

Відповідь на анкету Шан. Редакції мушу обмежувати, з природи річи, двома застереженнями. Першим, що не про все, що робиться в політиці, можна одночасно дискутувати прилюдно, особливо, коли ця політика не є у своїй засаді негативна і має контрагента. Другим, що вичерпуючу відповідь на деякі питання Хв. Редакції можна буде дати аж тільки тоді, коли ці питання дозріють до відповіди на терені установ, які мене організаційно звязують, себто УПР і Ц. К. УНДО.

I.

ПОГЛЯД НА ЗАСАДУ ЩОДО ЗМІНИ НАЦ.-ПОЛ. ТАКТИКИ, ЯКА ПРИЙШЛА ДВА РОКИ ТОМУ.

Зміна національно-політичної тактики У.Н.Д.О., яка прийшла тому дві роки і носить сьогодні назву „нормалізація“, мала свою політичну льоґіку і своє політичне оправдання в істнуючих тоді умовинах.

„Нормалізація“, про яку йде мова, це одна зі спроб у безконечній черзі тих спроб замирення, яких стільки знає історія польсько-українських взаємин. Українська повоєнна політична думка спіралась довгий час у відновленій Польщі на гіпотезі її тимчасовости, на провізорії української державно-політичної приналежности. Історичний процес цілнення польської державности та головно внутрішня польська державна еволюція і зріст питомої ваги польської держави за кордоном наказував рахунок на провізорію заступити іншим, який з того історичного процесу випливав.

Практична політика не може оперувати фальшивими даними. Не могла теж ними послуговуватися й українська, коли хотіла бути політикою та не хотіла наражувати українського громадянського життя на щораз нові несподіванки й розчарування. Реальні умовини наказували рахунок на провізорію щораз частіше перекреслювати. Устрій і апарат польської держави врізувався чимраз виразніше і почав мати чимраз більший, бо навіть вирішний вплив на зорганізоване українське життя. З уваги на те українська — за це життя відповідальна — політика, чи того хотіла чи ні, мусіла шукати „модусу вівенді“ з тою державою.

1930 рік має під цим оглядом рішальне значіння. Він саме показав, що гострий стан боротьби з польською державою для української організованости незвичайно коштовний. Події з його осени були прикрим наслідком вагань української легальної політики і терористичної акції українського підземелля. Психольогічно це було обопільне — українське і польське — виладування пристрастей, після якого мусіла прийти рефлексія. Було ясно, що треба було доконче шукати якогось розумного виходу зі створеного положення. Так повстала атмосфера пригожа для „нормалізаційних“ спроб. Про дві з них, першу Голувка-Галущинського з 1931 р. і другу д-ра Д. Левицького з лютого 1935 була в анкеті вже згадка. Спроба з травня-червня 1935 р. була з черги третя після 1930 р.

Політичні умовини зперед двох років казали легальній українській політиці „нормалізацію“ приспішити. Тодішнє непевне міжнародне положення і нещадна ліквідація всіх, навіть найневинніших проявів національного українства на Совітській Україні подиктувала для „нормалізації“ вступну політичну формулку, якою можна було — перед українським громадянством — нову спробу замирення з польською державою оправдати та вжити її у переговорах, як свого роду атуту. Тією формулкою була: „ліквідація поль.-українського фронту, як у даній ситуації менше важного“. Були поважні аргументи, що це не лише в інтересі українців, але й поляків. В інтересі поляків тому, 1) бо український націоналізм показався могутнім чинником у боротьбі з комунізмом, бодай на українській території; 2) бо в інтересі т. зв. оборонного потенціялу польської держави краще, щоби польсько-українські національні енергії, паралізовані взаємною боротьбою за справи — з погляду державного інтересу іноді другорядні — були визволені. В інтересі українців була ліквідація польсько-українського фронту тому, бо тоді можна було легше мобілізувати українські сили не лише на протикомуністичному, але навіть на протисовітському фронті, можна було

КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА.

Над яром Мозолевого потока.

(Докінчення)

За деревляною огорожею видно церкву, пару будівель у глибині, стару дзвінницю на шмаргдовім майдані, звали розсипаної, немов просіяної землі, тут і там над глибинами перекладиння — оперті об старі дерева останки пілястрів, відламки кольон.

Повідомлений д-р Пастернак спішить назустріч (він знайомий з братом із часів цуцилівських розкопів) — його лице сяє успіхом. Він пояснює невтомно все гідне завваги від перших хвилин своїх тут зусиль. Глибоченні ями, де дрімають фундаменти собору, дишуть імпонуючою міццю. Чую пам'ороки, мимохіть ловлю свого шановного провідника за рукав і так посуваюся понад глибинами. Який вклад сил, який чарівний великотворчий замисел оформлений тут на віки!

Від сходу притвор, — долівка із квадратних плит алябастру, розбурхує мою уяву шумом княжих кроків. Татарська пожежа у сто літ пізніше, буквально зварила дорогі плити, камінь позвивався як із болю, витріснув, або збився і матово набряк. Д-р Пастернак сходить увічливо униз і подає мені бажаний амулет: кусок плити, що лежав окремо.

(Прочани забирають більше скромно, ніж навіть оці, розсипані під ногами грудки землі, що торкали мурів катедри...).

Саркофаг. Пережиття, якому немає рівні. Перед нами примітив, виразно призначений у підземелля катедри. Символ Осмомислової християнської покори, а може... може ознака паніки після наглої Романової смерти? Зійтиб туди, доторкнути святощів, зачерпнути ліку для кволої волі. Сходимо.

Д-р Пастернак витає щораз то нових гостей: ровери, мотоциклі, селянські вози, лімузини. Там скінчив пояснення, тут неструджено починає. Я дивлюся тимчасом на сходи, півокруглі, як сьогодні висковані в граніті. З тесових бльоків найнижчої верхної кондигнації катедри, як учора покладених будівничим, таких чистих і незнищених ніякими космічними силами, зорить радісна легенда про повне щастя народу.

А там і абсида: трьома півеліпсами вона вінчає чоло грандіозного храму. Священники, приїзжі стоять там довго у німій задумі віч-на-віч з померклими віками. Цеж місце, де старокняжого часу стояло горне сідалище галицьких митрополитів.

Над рештою собору простерлася покищо зелена, весела мурава. Новий рік відкриє і там лоно землі, що вже доспіло до свого часу. Думаю, не один оцей саркофаг криє воно у своїх глибинах.

Суздальський літопис оповідає: „Коли над Вислою князь (Роман) відлучився від табору (ѣха самъ у малѣ дружинѣ отъ полку своего“...) і поляки його вбили разом з тою малою дружиною, його військо забрало трупа Романа, та вернулося з ним у Галич, і його поховано в Галичі, в церкві Богородиці“.

М. Грушевський додає від себе, що „це оповідання джерела, сучасного, в цій частині взагалі багатого дуже докладними звістками про Україну й Галичину, варто повного нашого довіря“...

Сонце стоїть високо. Робітники не спочивають як приворожені, мабуть під впливом магнетизму, що пливе з оцих нечуваних мурів, вони копалиб і в громовицю, і вніч, і у свято. Лопати розсипують землю, нічого в ній не затаїться.

На боці станула з немовлятком на руках змаргана, проте як чисто вдягнена жіночка! Гладжу головку дитини, мати всміхається. Думаю про жінок, щоноситимуть у лоні дитя: о, колиб побували тут, в атмосфері народньої гордости, підйому, якого не опишеш, щоб уродити опісля будівничих та вождів новій добі!

Але ось передімною доривочний крилоський музей. Це хатина-каплиця, теж збудована перед віками. З хаотичних останків катедри, для богослужб, поки із чудових катедральних бльоків, що залишилися після татарської пожежі, побудовано теперішню крилоську церкву, величну ще зверха, вбогу як ясла у середині. Багато у цій хатині археольогічних цінностей, завязку справжнього майбутнього музею. Вразив мене зокрема шмат оливяної бляхи, покрученої від полумені — видно, як скапували, десь по мурах катедри, оливяні, важенні сльози...

Полудне. Покріплюємося під прастарим деревом на церковнім майдані. Припікає. Д-р Пастернак залишає на часок працю, просить до себе, на лісничівку. Там увихається тихенько мила пані дому, ставляє на стіл високий, чорний, немов теж старинний, глек із гарним, зимним молоком, витає гостей привабою скромних слів.

Я задовго вже хвилююся княжною, якої не виджу, — аж тепер господар дому вказує на дорогий клейнот розкопів. Це темний, як брунатний алябастер череп молоденької княжни у золотім чільці. Чарує оця голівка, привикла колись розказувати, вірте мені. Її мусите любити, усе посмертне княжни не відштовхує. Череп із золотим чільцем, з византійським узором, що самотужки вінчає чоло, є живим твором великого, яке даровує себе нащадкам. Зворушує видний у щічці здоровий, міцний зуб мудрости. Він втулений ще цупко до середини. — смерть перебила...

— — — За столом іде розмова про незнані профанам пережиття археольога. Як сонда вперше потрапила на мур півтретя метрової ши-

узгіднювати в ньому всю розпорошеність у-
країнства та врешті акумулювати його енер-
гії на найближчий світовий зудар. Каноном
української національної політики і тоді і сьо-
годні є те, що в цьому найближчому зударі
вирине справа української державности і що,
коли ми до цього часу не будемо краще під
готовлені, як у 1914 році, можемо поставити
хрестик на якийнебудь глузд самого поняття
„український" як політичної категорії. Ці мір-
кування доповнював тоді ірраціональний, недоказаний мотив, що відновлена Польща, навчена власним історичним і австрійським досвідом, не захоче у своїй власній державі повторювати помилок минулого в підході до українського питання і приступить до його розвязки згідно з холодним наказом свого державного інтересу. Таким робом поруч пригожої атмосфери були для „нормалізації" поважні нові політичні засновки, арґументи.

З тих засновків треба було зробити практично-політичний висновок. Хвилю, коли це мало статися, могла подиктувати лише конюнктура. Здавалося, що внутрішньо-польські події з весни і літа 1935. р. були саме такою конюнктурою. На кожний випадок вони приспішили українське рішення змінити тактику політики супроти польської держави. До цих подій зараховую: 1) ухвалення нової польської конституції; 2) смерть маршала Пілсудського; 3) нову виборчу ординацію і парляментарні вибори; 4) врешті, виборчу абстиненцію польських політичних партій. Це речі загально відомі, тому не буду їх повтаряти. Пригадаю з цього лише декілька моментів. У цьому часі вперше в польських законодатних палатах галицькі українці своїм поведенням (здержалися від голосування над проектом конституції) причинилися до здійснення того важного державно-політичного польського акту. Тим своїм становищем і поведенням після смерти маршала Пілсудського уможливили собі безпосередній контакт з тодішнім премієром Славеком, а потім, після уступлення з проводу УНДО д-ра Д. Левицького, теж і зустріч з тодішним міністром внутрішніх справ, М. Косцялковським, який у лютім 1935. р. зовсім пірвав був зносини з тодішними українськими парляментарними чинниками. Новий провід УНДО рішив, з уваги на вгорі наведені загальні засновки, взяти у виборах участь, навіть на основі нової виборчої ординації, хоч вона не давала майже Галичини, коли, далі сама участь у виборах боротьбі. З цього, льогічно, мусіло прийти до виборчого компромісу з урядом.

Для дальшої аналізи важні тут два моменти: 1) участь у виборах без виборчої боротьби і голосування на польсько-українських кандидатів разом. Це були акти в історії парляментаризму на наших землях перші; 2) концепція проводу УНДО, що виборчий акт це перший з етапів польсько-українського замирення, мовляв, вибори на шляху до наладнування польсько-українських взаємин є тільки епізодом. Коли сьогодні теоретичних засновків, які попередили „нормалізацію", не можна вважати помилковими, а навпаки їх можна навіть уживати далі як засіб політичного впливу, чи політичного виховання обох громадянств Східної Галичини, коли, далі сама участь у виборах показалася доцільною і покінчилася навіть подекуди успішно, то голосування на двох кандидатів і політичну концепцію, що вибори це лише вступ до дальшої „нормалізації", треба сьогодні вважати помилковими. З перспективи двох років видно, що це перші тактичні потягнення, які разом з іншими, пізнішими, спричинили крізу „нормалізації".

Сьогодні неважне те, чи вдалосяб тих помилок оминути. Важне те, що вони були і залишили важкі політичні наслідки. Після цілої низки розмов, помічень і зустрічі з широкими українськими масами, яких політичне вироблення сьогодні — це слід підкреслити — дуже високе, можу ствердити, що участь у виборах 1935. р. без боротьби прилюдна опінія цих мас оправдує. Вонаж має безпосередній наглядний приклад на самоуправних виборах і бачить, що може сучасний режім. Аґітація політичних противників УНДО, що посли „ржондові" або що найвище, що це „урядники", не має великого послуху серед тверезо думаючих сірих людей. Зате голосування на двох кандидатів, польського й українського разом, хоч відбулося згідно з інструкцією, не находить до сьогодні достаточного виправдання. Воно до того пече залізом ображеної гідности, особливо після відомих виступів деяких східно-галицьких польських послів. Спільне голосування не малоб може того відемного політичного посмаку — підорвання поваги виборчого акту, а за тим політичної умови, яка його попередила, — колиб поведінка цих польських послів була... знормалізована.

Концепція, що вибори це лише епізод, чи вступ до дальшого замирення, ще поважнішим наслідком лягла на дальшій долі „нормалізації". Після виборів тактично можна було вибрати два шляхи організації політичної боротьби, себто скупчення по змозі найбільшої суми енергії свого громадянства довкола означеного політичного пляну. Можна було рішитися або на „нормалізаційний" максималізм або мінімалізм. Може це не цілком відповідні окреслення, одначе вони найбільш ядерно віддають думку, яку хочу висловити. На випадок „нормалізаційного максималізму" треба було спрямувати вітрила „нормалізації" на великі води польсько-українського вирівнання, зі спільним протисовітським фронтом, з концепцією „балтійсько-чорноморського межиморя", західно-українського Пісмонту і т. п. Або поставити собі далеко скромніші завдання ступнево усувати дрібні перешкоди на шляху польсько-українських взаємин, в тихій морочливій праці серед свого і польського громадянства та на терені парляменту, рішитися на політичну гру і т. п. В першому випадку політичне обтяження „нормалізації" булоб незвичайно велике, велике теж її ризико, але й великі евентуальні успіхи, а навіть при невдачі можна було зберігти політичний капітал. У другому випадку („мінімалізму") ризико булоб менше і дрібні заходи не обтяжувалиб політично самої ідеї „нормалізації", Вони зійшлиб просто до професійних обовязків послів і низових політичних діячів.

Вибрано з початку перший шлях, іноді, як у парляментарних виступах, мішанину першого і другого. Згодом залишилась лише тактика „дрібних діл". Однак вона була вже обтяжена вступними обітницями, пресовими статтями та виступами в терені, себто сама створила собі атмосферу крізи і скептицизму. Повстав „імпас нормалізації", який політичні противники УНДО зручно використали до підорвання його поваги серед українського громадянства.

Ілюстрацію цих думок залишаю на пізніше. На тому місці хочу підкреслити лише той момент, що політична льогіка не наказувала доконче робити з виборчого компромісу вступ до діла, закроєного на історичну мірку. Сьогодні показується, що вигідніше було і безпечніше звести значіння виборів до конечного в даній дійсности практичного кроку, а не створювати з цього приводу і звязувати з ними велику концепцію „нормалізації". Можна було приступити після виборів до полагоди цілої низки справ, що справді потім роблено. Однак це булоб діялося в політично-скромнішій атмосфері. А тоді кожна добута дрібниця булаб пішла на конто посольської праці, а не цілої концепції, яка скоро стала неспівмірною з фактичними досягненнями. Колиж виставлено вже у звязку з виборами велику концепцію польсько-українського замирення чи то своєрідного вирівнання, то треба було консеквентно цю концепцію вдержати у площині великої ідеї, а не розмінювати її на дрібну монету. Наслідком цього мусілоб було, правдоподібно скоро, прийти до поважної крізи, може зложення мандатів цілої УПР. Аналіза, чи кращий був би такий вихід, чи сьогоднішній стан, не є темою моєї відповіди. Стверджую, що наступила „акомодація" (пристосування) до скромних умовин політичної дійсности. Ціла енергія проводу і поодиноких членів УПР почала сходити на те, щоби добитися здійснення дрібних здобутків для оправдання початкової політичної лінії, яка тимчасом почала викликувати серед українського громадянства щораз більші застереження. Однак „здобутки" теж не приходили. Мені не відома ні одна проблема, вирішена, чи устійнена у Варшаві в міністерських кабінетах, яку автоматично переведеноб у життя на долині, в краю. Приклад терміну „український", Народнього Дому, тернопільської гімназії і цілої низки інших справ не лише підтверджує сказане, але доказує, що ці вирішення були для українців або без практичного значіння або просто політично шкідливі.

Таким робом моя відповідь на перше питання шан. Редакції є: деякі події з 1935. р. і тодішній історичний процес наказували українській національній політиці зміну політичної тактики. З природи річи вони не накидали меж змісту і шляхів її здійснювання. Психольогія обох громадянств, польського й українського, політика уряду, фактичні спроможности УПР і проводу УНДО та реальний уклад політичних сил на українській території наказував радше обережність, а не розмах у розгорненні самої ідеї тієї тактичної зміни.

В. Кузьмович.

рини, як закипіла праця, — як „метри" не хотіли ніяк у довжину кінчитися, аж ставало несамовито, як в один мент оторопілі з радости робітники крикнули в один голос: „Вінкель!"

Ділю разом з моїми господарями підем цієї години.

Це друга пополудні. Дякуємо, утомлені, проте повні нових духових сил. Не збираємося їхати на цей раз, — підемо. Бо хіба не видно на поляні, на тлі проріджевого ліса, вінка дерев, які немов ховають заздро щось поміж собою?

— Прокаліїв сад, — пояснює д-р Пастернак, що відводить нас увічливо на шлях. Чорні чуби смерек над яром Мозолевого потока темніють нарівні зі стежками, якими йдемо.

Не забудемо для повноти вражінь Прокалієвого саду, ні! Шмат дороги від Крилоса притулилися любовно до себе золотокорі від сонця, здалеку видні яблуні. Останки там мурів, яма видерта довкола глибокого фундаменту...

Княжі яблуні, — послухайте! — родять і досі. Ми потрясли гилькою дерева зі старим пнем, у траву впали мягко два великі яблука. Вони замітні пастелевою барвою, блідозеленою, як хризопас, — з еліптичним шляхотним обрисом, з соковитим загаром. Яблуко самовсіче, що не хотіло вмерти разом із мурами пророка Ілії. Воно те саме мабуть — і напевно! — красило княжі столи.

Ми везли дивні яблука на розвагу собі, зерята найдуть у нас дбайливу опіку.

— — — І ось витає осінь, ключі диких гусей ширяють під небом. Ще трохи, — опаде листя, вдарять снігові тучі. Але я броджу вже загостреною думкою, (хочби не за сміливо!) у новім, з Божою поміччю, літі, у нових розшуках. Жду ще одної великої вісти з крилоських глибин, ще одного саркофагу: Шестикрильця.

—o—

Полісся зблизька.

„ПХНУТИ ПОЛІССЯ НА ІНШІ ШЛЯХИ НЕ ВДАСТЬСЯ“.

III.

Коли ми були в селі П. й сиділи в хаті поліського дядька, один з моїх товаришів подорожі спитав:

— Ви хто такий? Поляк?

— Ні — слідувала відповідь. — Ми „руські“.

— Які „руські“? Хіба тут є „руські“? А як ви називаєте тих, що говорять „что“, „как“?

— Це кацапи — відповів поліщук.

Ця розмова дуже характеристична. Поліський українець підсвідомо чує себе іншим, як поляки й „кацапи“. „Руські“ — стало в нього синонімом цієї окремішности, на якій можна би збудувати швидко, при догідних умовинах, тверду українську національну свідомість. Маю враження, що поліщук доробив би під цим оглядом свої занедбання семимилевими кроками, якби ми могли йому допомогти і якби на цю його нескристалізованість не ставили високої ставки (700 тисяч переробити на поляків!) панове Галіци, Опйоли

Як реалізують цю ставку? Перш за все Полісся доручено сепарувати від українських впливів. Бісмарківське „абшперен“ найшло завзятих прихильників: пішли у гріб останні „Просвіти“, „Рідні Школи“ й „Рідні Хати“ Полісся, потім відтяли поліську кооперацію від українського центру у Львові, а мин. року до цього дійшли конфіскати українських календарів (на Волині й Поліссі). Хоч ген. Ґаліца пропонував поставити китайський мур перед Поліссям, то цей мур вже давно істнував та істнує; на Поліський Ярмарок зробили в цім мурі тільки фіртку. А за тим муром?

За нього дуже важко дістатися в „неярмаркових“, буденних часах. Волинь переїхати куди тяжче, як Сагару. Інтелігентів-українців, зокрема незалежних (лікарі, адвокати, купці), на Поліссі майже нема. Не знаю, чи вся українська преса має на Поліссі більше, як тисячку передплатників. Школа виключно польська і вчителі згори наставлені на „цивілізацію“ дітей: коли ред. К. роздавав в однім селі цукорки дітям, їх збіглася добра півсотка, але кожне відповідало „Дзенькує“, хоч на вулиці сиділи їх мамці, з якими ми зовсім добре говорили по українськи і самі діти скликувалися та тішилися теж тією мовою. В поліщука виростає в душі поняття, що є панська і його мова: старі жалувалися нам, що з молодого покоління не вміє вже майже ніхто читати „по свому“; вміють це тільки нечисленні старі, що виховалися в російській школі і вони поза школою подекуди вчать своїх дітей, хоч не мають дослівно з чого. В чисто поліських селах, де винародовлення наставлене на основи, від дітей, ми не зустрічали „стшельців“ чи яких інших юнацьких організацій. Зате подибували ми іншу форму „пенетрації“ Полісся, дуже хитру й важну: при помочі жіноцтва, що, як відомо, є основою села й на ділі надає йому характер (це знає дуже добре м. ін. Католицька Церква, яка на жінку ставить головну вагу). Отже поліські села наїздять „Кола господинь вейскіх“, там роблять курси, оманою вбільшеного прибутку намагаються захопити жіноцтво під свій виключний вплив. Навіть „Веселе полеске“ на Ярмарці, яке ми бачили, робило таке „коло“ зі Стригоня пов. Косів Поліський і брало в ньому участь 4 чи 5 селян та яких 18—20 жінок, навіть старих. Дівчина, що заповідала, або — як ми її на місці охрестили — „спікерка“ на закінчення „веселя“ говорила таке, перекручуючи польську мову:

— „Прошем панства! Тераз бендо млодон дароваць, бо у нас є такі звичаї! Просіми панства йон обдароваць, бо та млода — то є наша спулдзельня ткацка „кола господинь вейскіх“, а ні мами пенендзи, аби она добже пошла“...

Отже „спулдзельня ткацка“ зробила з цього гурта людей жебраків, на яких прикро було дивитись: баби підскакували, танцювали, вдавали пяних, публика дивилася, як на муринів, а коли один з нас спитав „доглядачку“ — паню з папіроскою і шпіцрутою, що кермувала „веселем“, по якому вони співають, відповіла:

— Цалкем по полещуцку. Я пільнуєн, жеби не спевалі цось українськего люб російського..

Можна гратулювати цій „плянтаторці“ і публиці, що чуючи чисто українські пісні, вірила, що це „по полещуцку“. Але впарі з тим — це характеристичне, типово-регіональне: створити штучно поруч хуцулуф, лемкуф і шляхти — ще один нарід: „полещуцкі“ — окремий від українського. Чи це вдасться — інша справа. Перевізники, що їхали з нами і теж зразу говорили до нас по польськи, хоч потім співали з нами разом „Гриця“, „Чумака“ й інші пісні та оповідали широко, як перед братами, про свою долю й недолю, кляли це весілля:

— Дурнів з людей роблять, от що. Візьмуть гроші, а ти скачи, як недоумний. І сорому нема в них...

Бачили ми ще один бастіон польщини на Поліссі: кооперативу „Сполем“. Ні букви в ній, ні сліду українського духа. Все по польськи, від торгового цінника, до етикет, афішів і самого справника, що зразу, коли ми до нього говорили по українськи, вважав це „панською забаганкою“ і щойно згодом розговорився рідною мовою. В цій кооперативі були навіть добрі торги, була стінна ґазета „Новіни Полеске“ і — що нас здивувало — селяни купували сіру, худобячу сіль до страви. Дивувалися ми, але й дивувалися вони, коли ми заявили, що у нас такої соли в селах не вживають...

І оце вже все: йде на Полісся наступ, про який мало, або й нічого не знаємо, бути може тому, що не має він таких форм, як у нас. Там

ЖОРЖ РЕЄР.

4)

Дівчина з парасолькою.

— Бачиш, Альберте, життя зробило в мене гідну товаришку тієї „дівчини з парасолькою“, що тобі так подобалась.

— Я волію ту неуговкану дику..,

Її усміх посумнів:

— Та, Альберте, згинула підчас одного веселого свята.., осел із прапором на голові перейшов по ній і розтолочив її.

— Вона вмерла?

— Ще й як! Нема навіть надії, що воскресне.

По обіді її чоловік присівся до нас у сальоні. Він говорив мені всякі компліменти, але з якоюсь злобною усмішкою політика, що після всяких махінацій повинен був попасти у вязницю і спас себе тільки „посольською незайманістю“.

— Я мав велику охоту присвятити себе політичній карієрі! — сказав Бльомер.

Той тип видавався мені циніком і я дуже дивувався Ренаті, як вона могла вийти за такого пересічного свата.

„Він мусить заробляти багато грошей“ — подумав я у хвилині, коли він запропонував мені своє авто, щоб мене відвезти.

VI.

Всю ніч я думав мимоволі про свою несподівану зустріч. Я знову з насолодою пірнув у той давній світ із Санліс — „обливані суботи“, прогулки, затишки і захопливий настрій Ренати. Та пані Бльомер мене розчарувала. Що сталося з цією розгнузданою дівчиною, що скакала босо по цвітах і дахах?

Прощаючи мене Рената сказала мені:

— Як тільки ми вернемося з Анґлії, ти мусиш нас відвідати зовсім свобідно, як добрий приятель. Годишся? Я тебе запрошу.

Я чекав пів року на ці запросини.

Одного вечора, коли я вже зовсім забув за неї, я дістав від неї білетик, де вона без ніяких вступів, якби ми розсталися щойно вчора, прохала мене, щоб я прийшов до них на вечерю післязавтра.

Бльомери мешкали недалеко Бастилі, в новім великім домі, де чути ще було вапно і лякер. Коли я ввійшов до них, я мав враження, якби вони щойно порозставляли меблі. Самі меблі без ніяких дрібних цяцьок виглядали як предмети на виставових стійках. Навіть служниця поводилася так, якби її приняли щойно напередодні. Вона шукала електричних ґудзиків і не була певна, якими дверима повинна виходити.

Може хто скаже, що я прибільшую, але Рената робила на мене таке саме враження, як її свіжо обставлене помешкання. Її одяг, таксамо як уся її обстанова, виглядав якби спеціяльно приготований на ці відвідини.

— Чи ви мешкаєте тут давно? — спитав я її по хвилині.

— Чому ви питаєтеся, Альберте?

Вона переловила мій погляд, що даремне шукав за дрібницями на меблях.

— Чи ти може жалуєш, що нема тут портретів моїх предків? — глузувала.

Я приготовив відповідь, але тоді ввійшов її чоловік. Підчас вечері Бльомер підтримував розмову досить погідними жартами і то так, що я не вважав його вже за такого дурня, як після першої знайомости. Зате він був ще більше несимпатичний. Він сміявся щиро з незручности своєї служниці, яка дратувала його жінку і зазначучував іронічно, „яку то велику жертву мусить узяти на себе той бідний приятель, що проводить вечір з парою дрібних бідних буржуїв, які не знають ніяких великосвітських сплїток“.

Його злоба та цинізм грали мені на нервах і я бачив, які вони неприємні для Ренати. Ми саме кінчили вечерю, коли озвався телефон. Бльомер устав і вийшов до другої кімнати. За хвилину вернувся кажучи:

— Мусите мені вибачити, мої діти! Мушу вас залишити. Забавляйтеся своїми дитячими споминами. Ви розумієте: інтереси..

Обличчя Ренати викривилося.

— Івасю! що тобі? — спитала вона зворушена і то таким голосом, що мене здивував.

Він відповів ухильчиво:

— Але-ж нічого поважного... Моріс хоче зі мною бачитись. Більше нічого!

Коли він відійшов, Рената якби нараз посумніла. Вона думала про щось увесь час і тільки з трудом пробувала бути безжурна та легка. Та за якийсь час забула про свої клопоти. Коли успокоїлася я сказав:

— Дивна річ! Ти у глибині своєї душі зовсім інша від дівчини з парасолькою, якась зовсім інша...

— Знаєш, Альберте, що ти не дуже чемний. Чи я не грала якнайкраще вміла ролю господині дому? Зараз виправдайся передімною!

— Як тобі це вияснити? Цей твій дім зовсім не відповідає твоїй вдачі і способові твого життя. Нема тут при тобі ні дітей ні свекрухи ні свояків ні фотографій твоєї родини. Попросту

не розвязують читалень, не забороняють свят, не видають „окульніків" — бо нема що розвязувати й забороняти. Але впр. школа, „Доми Людове" (вони на Поліссі теж ростуть і впр. за 1932—37. рр. зросло їх число в одному тільки пинському повіті з 53 на 102!), „кола" і „спулдзельнє" взялися за руки зі спільною метою: переробити українців, скажім точніше: українську етнографічну масу, на якийсь „полещуцкі" дивогляд, польський духом і понуваннями, хоч і з українською мовою. В цім змаганні підтримує їх адміністраційна влада, яка створила штучні кордони й цідить через них усе, що може винародовити поліщука та стримує насильно все, що може його отверезити і збудити з його сну. Брак преси, книжок і нашого зацікавення Поліссям помагає всьому цьому до решти. Один з чужинців, якого знаю добре і який знає добре Полісся, відповів мені на мій запит про його враження з тієї країни таке:

— Поляки ведуть там зручну й хитру політику, обчислену на одне покоління. Інша справа, чи час одного покоління буде пригожий для цього...

Інша справа... Коли чую ще, як співають з нами наші пісні перевізники, пригадую собі очі поліщуків у розмові з нами і їх слова — то рівночасно привиджується мені інший образ: фірмовий знак „Сполему", який можна бачити часто на Поліссі. Це — гурт людей, що пробує пхнути земську кулю.

Той гурт нагадує мені всіх, що завзялися на Полісся. Тількиж гадаю: як земську кулю, так і Полісся пхнути на інші шляхи — не можливо. Тим більш, коли до цього беруться люди по плянтаторськи, з плянами на прибутки, хоч би й політичні.

Осип Матейко.

не бачу віодної речі, що нагадувалаб мені дрібнобуржуазне життя!

Вона відповіла мені з усміхом:

— Мої діти в Турені, свекруха лікується на літниську, фотографії у шафі. Може тобі їх показати?

Вечір був дуже приємний. Я мав враження, що вона поволі застановлювалась і її колишній настрій, який так мене захоплював, вертався. Та дивна річ: чим більше вона набирала тону і манер „шаленої дівчини" з Сенліс тимбільше проявляла вона спокійної байдужости розсудливої міщаночки, що сміється із своїх дівочих мрій.

VII.

Ми зустрічалися часто і чомусь завсіди самі. Рідко траплялося, щоб коли за столом сидів її чоловік, його не кликали за якийсь час до телефону і щоб він не мусів виходити з хати. І виходячи з дому завсіди жартував собі:

— Но, мої сенліські смаркачі, залишаю вас із своїми спогадами!

Той чоловік мав у своїх манерах щось скритого, що мене бентежило. Рената не розмовляла ніколи зі мною про нього і не казала, які він веде інтереси.

— Ти судиш його занадто строго — сказала вона раз. — Я признаю, що він трохи вайлуватий, але він має дуже добре серце...

Я дуже слабо погоджувався з такими твердженнями. Я закохався за той час у Ренеті і похвала її чоловіка не могла мені подобатись.

Чим ближче я з нею знайомився, тим живіше я відчував, що поза заздро скритою душею дрібної міщаночки сиділа романтична дівчина з Сенліс, яку все ще приваблювали далекі пригоди.

(Докінчення буде.)

Як виглядає жертвенність нашого громадянства.

(З нагоди будови церкви Івана Богослова у Львові).

Коли ми перед 5 роками задумали будувати церкву при вул. Потоцького у Львові, маючи тільки дрібну суму грошей, зібраних на ту ціль СС. Василіянками, то мало хто з нас вірив у те, що наші мрії так скоро здійсняться. Ми лише одне відчували, а саме, що церква нам необхідна. А коли ми приступимо до будови, то речинець той закритий був мрякою далекої майбутности. Оптимісти говорили, що почнемо будову за 3—5 літ, а скінчимо за 10—20 літ. А песимісти то навіть не уявляли собі, що ми власними силами взагалі почнемо якунебудь роботу, хіба, говорили, що хтось змилується над нами та дасть більшу підмогу, бо без неї — нема що зачинати.

Тимчасом дійсність перевищає найбільш оптимістичні сподівання. Бо на будову нашої церкви ми не дістали від нікого поважнішої суми — думаю про таку суму, яка відразу дає всі можливости негайно розвязати справу, — але дрібними жертвами нашого громадянства у Львові та в краю зібрали ми (рахуючи жертви в „натурі") поверх 80.000 зол. А що жертви постійно пливуть далі, а на витягнення мурів під дах і покриття даху бляхою потреба коло 100 тис. зол., то віримо, що до зими церква буде під дахом. Найновіша, княжа жертва Зембанку (5.000 зол.) наповнює наші серця золотими мріями, що коли наше високопатріотичне громадянство так розумітиме свої завдання й обовязки, як це розуміли дотеперішні наші жертводавці — „ктитори і благодітелі" нового храму Божого, то з весною матимемо й потрібну готівку на внутрішнє викінчення святині і в перші роковини розпочаття будови наша дільниця вже у викінченому храмі Божому буде молитись до Всевишнього Творця.

Так хотілось би мені золотими буквами записати кожну вдовину лепту, кожний гріш, та на оголошення всіх жертв ледви чи висталоб місця в сьогоднішньому числі часопису. Тому обмежуся до вичислення поважніших жертв, а саме від 100 зол. вгору, щоб менше місця в газеті забрати.

По 500 зол. жертвували: П-тво Ю. і З. Рутковські, Львів; Т-во св. Петра, Львів; бл. п. С. Матковська, Львів — Вп. І. Терещук, Тернопіль; п-ні Ю. Федевич, Чернява; Марія і Петро Кульчицькі, Ч. С. Р. Як бачимо, половина „ктиторів" зі Львова, а друга половина зпоза Львова.

Пригляньмося дальшим жертвам.

Зложили досі по 100 зол.: інж. Дурбак; А. Станчикова; Нар. Торговля; В. Литвинова; Ів. Витковицьке; Щирба; Гр. Ганусяк, що декларував других 100 зол.; радн. Терентюк, теж декларував другу сотню; Анна Вентикова; пп. Гошовські; С. Хандерис; І. Калинець; Дзедзінський; Е. Тишинська; Ксеня Легодинська; радн. Костишин, що декларував другу сотку; Ю. Маркевичева; О. Бачинська; д-р М. Чубатий; п. Гладилович; о. Ю. Дзерович; о. Бучацький; бл. п. о. Громницький; А. Ониськова, Березці.

Більше ніж 100 зол. жертвували: о. В. Лициняк 200 зол.; М. Грицак 200 зол.; Маслосоюз 150 зол.; д-р Маріян і Ольга Панчишин 400 зол.; радн. Гамота 120 зол.; бл. п. П. Кучабська 200 зол.; М. і Кат. Ярки 250 зол.; А. Тірова 200 зол.; **Земельний Банк 300 зол. + 100 зол. + 5.000 зол.** Всі повищі жертводавці зі Львова.

З позальвівських жертводавців на більші квоти слід відмітити: о. Березовський з Бережниці 200 зол.; Ева Дудяк з Америки 132 зол.; Монастир СС. Василіянок Словіта 265 зол. 50 гот.; Мати Мокрина ЧСВВ. з Америки зол. 177+35 зол.

З повищого зіставлення бачимо, що жертви від 100—500 зол. походять переважно від львівських жертводавців, між якими є поверх 95% інтелігенції (часто-густо лихо матеріяльноситуованої) і ледви неповних 5% належить до середнього стану, який, до речі, ліпше матеріяльно стоїть, ніж працююча інтелігенція.

З жертвами на нашу церкву спішать усі громадяни Львова без огляду на те, чи вони належатимуть до нашої парохії, що треба вважати дуже похвальним явищем.

З жертв в натурі слід відмітити: дар Центросоюзу півтора вагона цементу; парохіяни жертвують церковні ризи, чаші, образи, хрести (тут вже переважає середній стан); в цій ділянці жертв є одна з провінції (М. Бумба зі Сколього — два образи в рамах зі своєї арт. робітні).

Між жертводавцями нижче 100 зол. теж стоїть вище трудова інтелігенція від міщанства й нижчих верств громадянства. Цих останніх можна ще випрадати безробіттям, але не знаходжу виправдання для байдужости засібного міщанства, між яким є заможні власники реальностей, купці, ремісники, промисловці, котрі на духові і національні потреби так слабо чулі. І що ще сумніше: деякі з них живуть у нашій парохії, для них будується цей храм Божий...

Недавно читав я в „Ділі" статтю Гр. Марусива про вартість нашого міщанства. І з жахом стверджую, що це сумна правда. Факти і цифри потверджують на 100 відсотків цю сумну правду. Коли я між жертводавцями на нашу церкву знаходжу учителів „Рідної Школи" з голодними пенсіями, які виплачують їм в кілька місяців здолу, — то що маю думати про купця, який добре торгує і має власну нову реальність, або про різника, що має кілька реальностей, а навіть між дрібними жертводавцями його нема?

Вулецький.

* * *

Запрошення.

Запрошуємо отсим усе українське громадянство города Львова, зокрема Вш. Представників українських установ та організацій

на ТОРЖЕСТВЕННЕ ПОСВЯЧЕННЯ

і зложення пропамятної грамоти під угольний камінь запрестольної стіни

Церкви св. Івана Богослова

при монастирі СС. Василіянок (вул. Потоцького 95), котре відбудеться в неділю 12. вересня ц. р.

В год. 12-ій буде відслужена торжественна Служба Божа; при погоді — під голим небом біля мурів нової церкви, в непогоду — в монастирській салі.

В год. 13.30 довершить Й. Е. Митрополит Кир Андрей чину благословення грамоти, після чого отся грамота буде вмурована в запрестольну стіну церкви.

На це наше історичне свято запрошуємо уклінно Церковні Братства усіх львівських і позальвівських парохій з процесіями.

Вш. Представників установ та організацій просимо прибути по змозі з печатками своїх товариств, щоб можна було вмістити оригінальні підписи даної установи в пропамятній книзі, яка буде переховуватися при храмі по вічні часи, на память грядучим поколінням, хто, якими силами, якими жертвами, будував нашу вікопомну святиню.

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА БОГОСЛОВА У ЛЬВОВІ:

Голова: о. Юліян Дзерович.

Секретар: Григорій Ганусяк.

Віра Слободян ЧСВВ.
Ігумена Монастиря.

Літературна сторінка.

Лавреат Гетевої премії.

Між ріжними політичними і щоденними сенсаціями промигнула недавно однорядкова новинка, що в Німеччині признали за цей рік „Гетеву премію" Ервінові Гвідо Кольбенгаерові. Цей письменник, мало відомий на чужині, має вже за собою яких 20 книжок і деякі з них грубезні, як сучасні модні повісти. Премію признали йому головно за повість з життя Гетого „Карльсбадська новеля", де змальований побут Олімпійця в тому славному живці. Кольбенгаер вибрав зовсім протилежну методу для такої теми, ніж це роблять численні сучасні повістярі, які показують нам велику людину в її буденщині з усіма тими недостачами і смішними рисами, що їх мають звичайні смертники. Гете протиставлений усім іншим як незвичайна людина — навіть найвищим достойникам, що крутилися довкола нього. Навіть те людське почування, що таке близьке великим і малим: звичайна любов, у даному випадку до Шарльотти Штайн, у цій повісти дістає трагічних рис боротьби великої індивідуальности з досить буденним почуванням, від якого Гете хоче визволитися задля вищої цілі — творчої праці. Маємо в цій повісти чудову картину, як Гете скидає із себе пута всіх звязків з близькими і дальшими знайомими, коли відчуває потребу втекти потайки до Італії, де хоче обновити свої поетичні пориви.

В інших своїх творах Кольбенгаер залюбки вибирає як тему боротьбу великої людини із своїм середовищем. Тимто находимо між героями його творів Спінозу, Джіордано Бруна і Парацельсія. Доля таких величин трагічна: вони не вміють виборотти собі сприятливих умов праці серед юрби, що обмежує їх і пригнітає громадською опінією.

В одній з останніх своїх пєс Кольбенгаер представляє трагедію вченого хеміка, який винайшов спосіб заступити у фабриці працю тисячі людей новою машиною, коли її введе в рух нова хемічна сполука. Своїм винаходом він хоче визволити людство від проклону механічної праці і не хоче цього винаходу передати в ніякі руки, що моглиб ним зловживати зі шкодою для інших. Автім його не розуміють. Робітники фабрики, де він працює, вважають його так само своїм ворогом, як і ті підприємці, що хотілиб придбати винахід для власної користи.

Цікаве, що Кольбенгаер не чистокровний німець; його мати чешка, дитячі роки він провів у Будапешті. Одна з його найкращих книжок про Спінозу дуже далека від духа расизму, і всі інші теж звеличують вагу одиниці протиставленої масовим гаслам, що руйнують творчого духа

——o——

Стирійський народній поет.

Австрійський письменник Петер Розеґґер дочекався у 20-ліття смерти памятника... у своєму родинному селі в Кріґлях, де уродився як селянський син 1843 р. Якби не те, що він писав селянською говіркою, то його популярність булаб багато більша навіть у самій Німеччині. Хлопчина вже в 15-му році життя почав писати і навіть почав складати свій життєпис п. з. „Опис життя Петра Розеґерра, селянського сина в Кріґлях у Стирії". Родина і сусіди сміялися з нього, що ввесь день сидів дома і шкрабав. Люди казали, що з нього буде маляр, священик або вчитель. „У 16-му свому році — писав він — мушу собі сказати, що сам не знаю, що Пан Біг з мене створив!"

Прикрашене прізвище.

Чотири роки пізніше йому вже ясніше, який фах вибере, бо видає рукописний журнал „Весела година". Там читаємо: „Я знаю аж шість осіб, що звуться Петер Розеґґер. А що я хочу мати прізвище для себе і щоб люди відріжняли його від інших, то додам до нього малий знак, пояснюючи точніше своє імя і буду називатися Петер Кеттенфаєр Розеґґер. За цим прізвищем пізнаєте письменника".

По 32 роках із бідного невідомого письменника став відомий і прізвище Розеґґер не потребувало вже додатків — усі знали тільки одного. 50-літній письменник оглянувшися взад на своє життя ствердив, що сам не знає як пішов уперед. „Це була майже однопрямна лінія, без великих колихань. Припадок? Для цього моє життя було занадто систематичне, занадто доцільне. Щастя? Але щастя — сліпе і не може так довго працювати доцільно. Якже-ж називати те, що мене вело, кому маю дякувати? Нині немодерно називати це імя".

Мандрівка до Відня і календарі.

Розеґґер був ціле життя побожний. Із найдавніших його творів залишилися дві проповіді на великий піст, інші релігійні письма пропадали. Як хлопчина мріяв про те, щоб стати священиком. 28. жовтня 1858 — памятна дата в його життєписі — він вибрався навіть уперше до Ґрацу з одним із своїх товаришів, але побачив, що до семинарії його не приймуть. Отже вступив до кравця. А в суботу ввечір і неділю сідав за стіл і розмальовував та записував власні календарі та журнали. Він заносив їх до одної сільської крамнички і там за два крейцарі, хто хотів, міг їх позичати на лектуру. Багато писанини при поганій свічці зіпсувало малому Петрусеві очі. У квітні 1862 р. пише він у свому „Календарі для часу і вічности" гарячу просьбу, щоб хто дав йому підмогу, бо він хотів би поїхати до якихось „лікувальних вод". Читачі зложилися всього на 85 крейцарів, від свого кравця дістав 8 гульденів, від якоїсь селянки позичив іще два і з тим іде пішки, щоб оглядати Відень та дати себе оглянути окулістові.

Стаття у ґрацькому деннику.

У 1863 р. кравецький майстер „визволює" свого практиканта з тим, що обіцяв йому 90 крейцарів місячної плати. При кінці лютого 1864 р. суне пішки снігами разом із своїм вуйком і ще якимсь селянином до Ґрацу і заходить до редакції „Ґрацер Таґеспост" із проханням, щоб міг часом прислати туди свій рукопис. Головний редактор приймає його дуже щиро, Розеґґер починає перед ним сповідатись із своєї праці і „відкриває йому всі куточки свого серця". 13. грудня 1864 р. появляється в цьому деннику стаття редактора п. з. „Стирійський народній поет". Від тоді Розеґґер стає офіціяльно тим, до чого його Бог призначив — поетом.

Не всі його твори писані говіркою. З 40-томової його спадщини найбільше відомі „Богошукач", „Вогонь на висотах", „Останній Яків", „Мартин — мужчина", „Вічне світло", „Ідилії світа у занепаді", „Земне благословенство", „Світова отрута" і спомини „Моє світове життя" та „Моє небесне царство".

Літературна хроніка.

КОЛИ ПОВІСТЯР БАВИТЬСЯ У ПОЛІТИКА...

У французькій літературі трапився своєрідний скандал. Поважаний і заслужений письменник Альфонс де Шатобріян вибрався в подорож по Німеччині і написав на її підставі книжку „Жмут сил" (Нова Німеччина). Шатобріян добачує в Гітлері нового спасителя людства: „Він — там читаємо — проголошує нового Христа і нову євангелію". Ясно, що всі розпорядки і установи та пляни Гітлера мають „передовсім на меті божі справи". Талановитий повістяр пустився на містичну фільософію і натеребив сім мішків гречаної вовни. Французька поважна критика рішила, що таку книжку найкраще промовчати. У Швайцарії не завагалися висловити голосно здогаду, що Шатобріян мусів дістати одної з тих атак паралїжу, які не оминають навіть найбільших талантів і що можна про нього говорити як про покійного автора першорядних повістей „Пан Люрдін", „Бріер", „Тічня".

РОКОВИНИ В. СИРОКОМЛІ.

15. ц. м. припадають 75-літні роковини смерти польського поета Владислава Сирокомлі (справжнє прізвище Людвік Кондратович). Він жив ціле життя на селі, здебільша коло Вильна, з великою ріднею, серед злиднів і вмер у нужді. Писав епічні поеми прості, невибагливі, оспівуючи красу природи та т. зв. ґавенди, з яких найбільше відома „Уроджений Ян Демборуг". Його історична поема „Марґер", що змальовує боротьбу Литви з німецькими хрестоносцями — слабша, як і його драматичні спроби. Сирокомля стояв далеко від великого літературного руху, що видав романтичних поетів.

600-ЛІТТЯ СЛАВНОГО ХРОНІКАРЯ.

Французька Валенсія святкуватиме 600-ліття уродин одного з перших і найбільших історичних хронікарів Жегана Фроассара. Його історичні повісти мають велику літературну стійність і можнаб їх уважати першими зразками відродженої нині „повістевої історії". Щоб зібрати відповідний матеріял до своїх описів Фроассар мандрував по місцях історичних подій — по Франції, Італії, Шотляндії, Англії, Люксембурґу, що не було в ті часи легко. Був це великий „репортер" з письменським талантом.

НОВА ПОВІСТЬ ФОЛЬДЕШ.

Переклали на чужі мови нову книжку Йоляни Фольдеш, авторки „Вулиці Кота-Рибалки". Зветься вона „Була собі раз студентка". Це денник 16-літньої мадярської учениці Марії. Дівчина незвичайно зріла, як на свій вік, справжня громадянка такої столиці як Будапешт. Вона закохана у своєму вчителі літератури, але здає собі дуже ясно справу з дійсного життя. Її улюблена мама вмерла і Марія хоче описати її життя—сміливої, незалежної жінки, що боролася з пересудами свого середовища. Молода дівчина драматизує всі події довкола себе, але при цьому вміє, як усі молоді дівчата, розважувати себе такими дрібницями, як нові сукні та капелюхи. Повість написана сміливо, живо, без зайвих, занадто довгих епізодів.

НОВА ПОВІСТЬ МОНТЕРЛЯНА.

Один із чільних французьких письменників Анрі де Монтерлян видав повість „Дівчата", перекладену вже на ріжні мови, з дуже оригінальним підходом до проблеми. Як у більшости його повістей дія та інтрига займають мало місця, а головним матеріялом є психологічна аналіза. З усім тим книжка написана дуже живо; автор з ріжкою щирістю, як в усьому, що пише, змальовує боротьбу з почуванням. Як і в інших своїх повістях він дає здебільша автобіографічний матеріял — героєм є письменник. Кілька жінок довкола цього письменника, з великими успіхами, ще й модного, старається запевнити йому щастя. Одна релігійна мрійниця засипує його зворушливими листами з провінції, друга — стара панна, що не хоче банального подружжя, шукає собі романтичної історії у знайомости з автором. Третя парижанка виступає в ролі повірниці-приятельки, — четверта молода дівчинка вся у мріях. Пер Коста з досвідом і примхуватим смаком сам не здає собі справи, котра з них цікавить його найбільше. З цієї гри вартів літературної родиться несподівано глибше почування саме до наймолодшої, до найбільше наївної, що прокидає в письменнику якнайбільше надій на нове життя. Повість складена з листів, рефлексій і денника. Найзвичайніші буденні прояви виведені тут на світло з такою простотою, що романтична історія хвилинами не відріжняється нічим від звичайної буденщини.

САТИРА НОРВЕСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ

Мало відома норвеська письменниця Йоганна Остедаль написала сатиру на романтичні мрії дівчат, які уявляють собі, що Ню Йорк приносить нове життя і небувалу карієру. В її повісти „Константина здобуває Ню Йорк" бачимо дівчину з доброго дому, що після студій, їде за море і у великій американській столиці починає шукати заняття. Не є це легко і заняття остаточно не дуже почесне у „хмародері" між мільйонерами. Знайомість з метким молодим американцем родить спільну думку, щоб зробити в Ню Йорку рекляму для нового типу молодої жінки „Ноллі ме танґере". Інтерес удається, бо Нед Тортон знає всі секрети реклями і вміє все перекласти на доляри. Та коли після великого успіху приходить момент, коли треба рішитися на подружжя, бідна Константина бачить, що той молодий бізнесмен не розуміється зовсім на жіночій психольогії і ні трохи її не розуміє, хоч як щиро її кохає. Поважна тема оброблена в легкій приємній формі з сатиричним хистом.

Ж. САНД І ШОПЕН.

У Парижі відкрили виставу присвячену Шопенові та Жорж Санд з нагоди... століття їх зустрічі. Роман цієї славної пари — мужеської повістярки і жіночого композитора описували багато разів; недавно польський письменник Івашкевич мав успіх пєсою на таку тему. Критика стверджує, що глядачі звертають головну увагу на Шопена, бо Жорж Санд як письменниця втратила за 100 років зовсім на значінню, тоді як музика Шопена жива токсамо як колись

А. ЖІД ЗНОВУ ІДЕ У СВІТ

Після повороту із Совітів Жід мав багато клопотів через свої враження, якими розпрощався із своїми симпатіями для російського комунізму. Мусів до своєї книжки додавати ще „пояснення" і вкінці рішив, що пора покинути шум преси і паризької виставки. Міністерство кольоній приняло його пропозицію, що він виїде до Еквадору, щоб перевірити, чи тамошня адміністрація працює корисно для добра тубільців.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Російська протирозвідка підчас війни.

Юрба нищить архів протирозвідки.

На полицях париських книгарень появилася цікава книжка шефа російської контр-розвідки полк. Нікітіна з часу російської революції.

Коли в 1917. році запанувала у Росії революція, війна тривала дальше і треба було доконче продовжувати військову розвідку, що на кожному кроці стрічала незвичайні перепони. Члени проти-розвідки опинилися у становищі, подібному до гри „в кота і мишку": раз були котами, другий раз мишами. Взаємно себе поборювали, слідили, схоплювали злочинця, якого їм згодом виривали з рук. Громадянство, що не орієнтувалося в ріжних настроях, утотожнювало розвідку з відділом охрани. Архів і документи спалили, а на шпигунів настали золоті часи.

Підчас лютневої революції випущено на волю з самої тільки петроградської вязниці 10.000 кримінальних злочинців. Між ними найшлися на волі люди, увязнені за шпигунство. Один із славних німецьких шпигунів, Карль Гібсон, підбурив раз юрбу і під покришкою, що веде її до архіву охрани, повів її до архіву розвідки, де вона довершила справжнього погрому. Юрба порозбивала і спалила шафи, подерла всі папери, знищила яких 30.000 реєстраційних карт. Хоч Гібсона пізніше знову увязнили, але страти не можна було повернути.

КОМАНДАНТ ПОЛІЦІЇ У ПЕТРОГРАДІ ШПИГУНОМ.

В нормальних обставинах можна було зловити річно кількох шпигунів. У добі заколотів, такій як у Росії з 1917. р. шпигунами були люди на високих становищах. Коли знищено архів та документи і щезли канцелярії розвідних відділів, боротьба з тими аматорами-шпигунами була незвичайно важка. Це саме й було причиною, що коли по лютневій революції захоплене російське воєнство рвалося до боротьби, почалося чимало жахливих невдач на всіх фронтах.

Полк. Нікітін розказує про такий випадок: До Петрограду прибув зі Стокгольму якийсь Колін і мешкав у першорядному готелі. Він вів гуляще життя; це дало підставу проти-розвідці розвести над ним інформаційну службу. Небаром устійнили, що Колін є німецьким шпигуном. Згодом переловили кілька шифрованих телеграм до Стокгольму на назвище жінки, відомої агентки генерального штабу. Це вистачило й Коліна арештували. В його кімнаті в готелі перевели докладний трус, який дав багато доказів. М. ін. найшли проекти окремого миру, який Німеччина задумувала заключити з Росією.

Справу передали ген. Корніловові. Він сховав усі доказові документи до панцирної каси, і тільки один знав її таємницю. Була година 11 передполуднем. В год. 11.15 Корнілов вийшов із кабінету, а коли вернувся у год. 11.40 — панцирна каса була отворена, течки з актами не було. Водночас щезли всі папери дотично Коліна й людей, що були з ним у звязках на території Росії. Тільки тому, що Колін був російським громадянином, можна було його задержати у вязниці. Усеж доказів проти нього не було.

Командантом петроградської поліції був тоді Серов. На нього вплинув донос до протирозвідки, що він на службі німецької розвідки. Інформаційна стежа дала кілька доказів. Потрібні документи находилися в Тавризькій палаті, перед якою вдень і вночі стояла сторожа. На дві години перед арештуванням Серова — течка з документами щезла. Коли в його кабінеті зявилася жандармерія, Серов усміхнувся іронічно: йому нічого не могли доказати. Скінчилося на тому, що його усунули із становища команданта поліції.

Таких випадків описує полк. Нікітін багато.

НЕВДАЛІ СПРОБИ АРЕШТУВАТИ ЛЕНІНА І ТРОЦЬКОГО.

Окремий розділ присвячує полк. Нікітін у своїй книжці большевикам, напроваджуючи цікаві подробиці. Коли не вдалася перша большевицька революція, Керенський рішився арештувати Леніна. Рішення приняли в найтіснішому гурті. Усеж, коли годину пізніше агенти протирозвідки застукали до мешкання Леніна, стрінула їх усміхнена Крупська. Леніна дома не було. Його вже попередили і він зумів заховатися. На другий день Корнілов постановив арештувати Троцького. Мав це виконати Нікітін. В год. 10 зранку Нікітін візвав до себе двох найздібніших агентів та казав їм арештувати Троцького. У моменті, коли він це припоручення видавав, нікого більше в кімнаті не було. Колиж агенти прибули до помешкання Троцького, вже не застали його дома. Годину пізніше прибув до Нікітіна сам Троцький і показав глейт, підписаний Керенським, яким він заборонює арештувати Троцького. Виявилося, що в Нікітіновому кабінеті був мікрофоновий підслух. Пять хвилин по приказі Нікітіна арештувати Троцького, довідався про те Чернов, відшукав Керенського, виєднав у нього глейт та з черги вручив його Троцькому, заки агенти змогли виконати припоручення.

У таких умовинах усі заходи паралізувати ворожу акцію розбивалися об непередбачені перешкоди. Протирозвідка не мала змоги якоїсь ділати. Щоб устійнити нитки, які лучили шпигунів-москалів із німцями, приділили до протирозвідки двох старшин чужинців, приятельських держав: англ. майора „Інтеліджено Сервіс" Нокса і старшину французької розвідки капітана Льорана. По двох тижнях оба вони зреклися своїх становищ, а в письмі до полк. Нікітіна заявили:

„В таких умовинах праця неможлива. Ми стаємо майже наочними свідками крадежі тайних військових документів і продажі їх німецьким агентам, а не можемо цьому перешкодити через безсилля військової влади. Наші звіти залишаються без відомону".

Чаплін — Наполеон.

Найбільший фільмовий актор Чарлі Чаплін, час до часу виявляє пресі дещо зі своїх намірів та артистичних проєктів і тоді ці, здебільша скупі, вістки, відбиваються голосним відгомоном у пресі цілого світа. Одну з таких нових вісток про Чаплина приносять власне американські часописи: Чаплін знову працює над „Наполеоном!".

Віддавна відомо, що цей великий артист мріє про ролю Наполеона та досі не пощастило йому здійснити свою мрію. Вперше почав він цікавитись тою думкою ще в 1920-ім році, коли тогочасне фільмове виробництво шукало відходячого виконавця Наполеона у могутній історичній фільмі, яку хотіли накручувати. Несподівано для всіх заявив тоді Чаплін, що він візьметься за цю ролю. Вістка миттю облетіла ввесь світ — та з фільми нічого не вийшло. В 1926. р., коли до Голівуду приїхала велика французько-еспанська артистка Ракель Мелер, Чаплін почав знову думати про Наполеона та запропонував Ракель Мелер грати у цій фільмі ролю Жозефіни. Він сам хотів грати Наполеона в часах його молодости, підчас італійських виправ. Та скоро Чаплін передумав: він рішив, що вже за старий на молодого Наполеона., і замісць фільми „Наполеон та Жозефіна" світ побачив „Цирк". Але особа та доля великого полководця не перестала цікавити великого актора. Він пильно збирав матеріяли до життя „малого капраля" та скуповував усе, що було йому потрібне до креації. Згодом Чаплін передумав засадничий підхід до майбутньої наполеонівської фільми: він рішив, що фільма буде передовсім фільмою психологічною, а не історичною. Ролю Наполеона у ній мав би грати інший артист; сам Чаплін хотів тільки написати сценарій і режисерувати фільму.

Після кількох версій сценарія тепер власне приходить вістка про фільму „Велич і упадок Наполеона". У ній сценарій вводить фантастичну фігуру: двійника великого корсиканця, який як двійник залишається на острові св. Олени, тоді, як сам Наполеон потайки їде в Париж підготовляти свій новий, тріюмфальний поворот. Та довідавшися про несподівану смерть свого двійника, Наполеон вмирає від розриву серця. У цій версії Чаплін хоче грати ролю Наполеонового двійника. Коли здійснить свій проєкт і накрутить цю фільму, світова кінематографія збагатиться напевно на одну небуденну фільму.

Маріґуана — новий наркотик.

Недалеко площі Пікаділлі Циркус, де зосереджується нічне життя Льондону, окремі продавці продають постійним бувальцям нічних льокалів новий наркотик у папіросах, т. зв. маріґуану. Спроваджують його до Англії, Китаю та Полудневої Америки окремими кораблями, що мають звязки з агентами міжнародньої організації торговців наркотиками.

На основі статистичних обчислень тайної поліції (Скотленд Ярду) більше сотні тисяч самих льондонців затроюється наркотиками. Велика Британія споживає річно 100.000 кільограмів, почому число жертв жахливої звички постійно зростає. Осередок торговлі наркотиками находиться на вузьких вуличках злочинців, в дільниці Сого. Наркотики перепачковують до Англії найріжнороднішими засобами, при чому пачкарі визначаються незвичайним спритом. Митні урядовці безрадні, не маючи змоги заглянути до кожної пляшинки, де імовірно находиться ліки, а які жінки носять у своїх торбинках, мужчини у кишенках від камізольки. У багатьох випадках устійнили, що пачкарі послугувалися при перевезенні наркотиків поштовими голубами. Слід зазначити, що пачкування маріґуани навіть у малій кількости приносить незвичайні доходи. Гуртівник у Сого платить за двокілеву пачку маріґуани 100 фунтів, себто на наші гроші 2.600 зол., а відтак відпродує одно кільо за 6000 зол.! На тому не кінець. Агент розпродує цю отруту дрібним покупцям, заробляючи на цьому по кількасот відсотків. Самі-ж „клієнти" у нічних льокалях платять за одну десяту частину маріґуани один фунт. Нічого дивного, що пачкарство маріґуани процвітає та обіймає щораз то більші кола.

Маріґуана — це один із найгрізніших наркотиків, що руйнує життя та майно своїх жертв. Тимто англійська поліція бореться з незвичайною рішучістю з пачкарями. Вперше спровадили маріґуану до Англії муринські джезбендисти з Гарлему у папіросках, висиланих до Англії під оправою найдорожчих родів тютюну.

—o—

ЮРІЙ ІВАН СОЛТИКЕВИЧ

помер 3. вересня 1937 р. в домі своїх батьків в Улючі по довгій і тяжкій недузі, принявши Найсв. Тайни.

Похорони відбулися 5. вересня 1937 на місцевий цвинтар. В. Й. П.!

ПОХОРОН ІВАННИ БІБЕРОВИЧЕВОЇ.

Дня 9. ц. м. відбувся в Коломиї похорон відомої артистки Іванни Біберовичевої. Перед хатою Покійної прощала її сердечними словами артистка Совачева, на цвинтарі від громадянства о. пралат О. Русин. У поході, що його вів о. пралат Русин в асисті кількох священиків, взяла участь уся місцева українська інтелігенція, артисти театру „Заграва" й Тобілевича і делегати ріжних установ. Похід пересунувся попри „Народній Дім", покритий кіром і затримався в церкві, де співав хор „Колом. Бояна". Пізно вечором закінчився сумний обряд і свіжу могилу вкрило багато вінців від родини, театрів „Заграва" й Тобілевича, „Союзу Українок" і т. д.

ПРИВЕРНУТЬ МІНІСТЕРСТВО ПУБЛИЧНИХ РОБІТ.

Кружляють поголоски, що господарські кола О. З. Н. опрацювали проект привернення міністерства публичних робіт. Міністерство приступило би до праці в найближчому часі. У звязку з тим дійде до зміни і реорганізації статуту Фонду Праці.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС СУХЕНКА.

Велику сензацію викликало свого часу арештування Вацлава Сухенка-Сухецького, б. начальника виділу безпеки у Станиславові, пізніше правного дорадника православного синоду у Варшаві. Акт обвинувачення закидає Сухенкові-Сухецькому, що як начальник слідчого уряду у Варшаві, опісля у Станиславові, присвоїв собі коло 10.000 зол. зі складок поліцаїв, призначених на „дім здоровля". Крім того закидають йому, що післав чек на 200 зол. урядовцеві міністерства внутрішніх справ з „національного" виділу, щоб намовити цього урядовця до прихильної полагоди справи православної церкви. Сухенек-Сухецький перебуває тепер на волі. В роках 1927—1929 він був начальником слідчого уряду; опісля вислали його на два роки на поліційні студії до Льозани. 1934-го р. перенесли його на емеритуру. Вкінці став правним дорадником Православного Синоду з платнею 1250 зол. місячно, хоч не мав фахового знання. Процес проти нього зачнеться 7-го жовтня ц. р. Між свідками є митрополит Діонізій, мін. Косцялковський та інші.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Золотий день.

Кожна відпустка складається з днів, а дні бувають ріжні — на небі й на землі. Бувають соняшні як цьогорічний червень і слотливі як серпень, веселі як прогулька в гори і нудні як офіціяльна візита.

А серед того буває один день — золотий. Розвертається тоді душа відпустковця як звій полотна і натягає в себе стільки сонця, що має його потім на довгі-довгі години сірих буднів.

Великий, а старий сад на приходстві. Тінисті яблуні, розложисті груші стоять задумані, двигаючи на собі благословення теплої весни. На зелений килим травника постелило сонце золоту парчу. Просовгнулось навіть крізь гущу листя і відбилося на тінистих місцях узорами вітражів.

Сад як храм, величний а тихий, тільки-недесь упаде яблуко як сльоза, з надміру радости: кап! кап! — і знову тиша.

Стара служниця Анна виносить мені накривало і стелить під грушею.

— Тут і холод і трава мягка! — каже ділово.

— Ні, Анно, я хочу тут, де сонце.

— На сонці? — дивується. Та там не заснете, бо дуже нині парить.

— Не на спання я приїхав, а по сонце, Анно.

— Про мене.

— Нешкідливий літник! — сказала собі і поклалася перед будою. Коло неї дві її цьогорічні потіхи — одно жовте, друге чорне — перевертаються по траві. А з боку, на колодці, неофіціяльний садівник — Яківцьо. Очкур при штанцях тісно стягнений, аж сорочина видувась. З широкої пазушки визирає спалене на бронз тіло, ноги босі, але виглядають якби в черевиках. Чорними оченятами поглядає щораз на мене і по мистецьки підморгує носом. Жде на мої накази.

— Яківцю! Можеб ти мені стряс грушку!?

Стелить і кутиками уст посміхається з міських дивоків...

Сонце в другій половині серпня не таке страшне. Це не липень, що поглядом палить як любка, а підосінній час, коли воно вже тільки ласкаво всміхається як добра знайома.

Кладуся горілиць, дивлюся в безхмарну синяву і нагадую Павла Тичину:

„Думами, думами,
Наче море кораблями,
Переповнилась блакить —
Ніжнотонними..."

Пускаю думи-човники по глибокій синій воді, нехай собі пливуть куди захочуть. Море спокійне, вітрець спить — нема страху за них.

На право від мене кущ ліщини, а горіхи на нім як каплі роси. По галузці скаче волове очко і приглядається до горіхів. Вдає, що якби захотіло, то розібе маленьким дзьобиком тверду лушпину.

На ліво сторож саду — трохи фокса, трохи шпіца, якась далека ремінісценція вовчура, а назагал кундель. Лиска! Спершу міряла мене підзорливим оком, навіть гавкнула на пострах, але потім успокоїлася.

Зривається з колодки, вдоволений, що може мені зробити прислугу і біжить до великої груші-спасівки. За ним катуляються два песики, а Лиска тільки вухом моргнула.

Звертаю знову очі на синє небо і пускаю по ньому думки.

Щось дзьобнуло мене в ногу. Вертаюсь на землю... То курятко дзьобнуло муху на моїй нозі...

Приходить Яківцьо з пригорщею грушок і кладе їх коло мене. Два псячі бахори прибігли за ним і зацікавилися мною. Один обнюхує вухо, а другий тягне за шнурівку від черевика.

— А підес, Іден з другим! — скрикує Яківцьо, але песики не дуже слухають.

— Лиши, нехай бавляться...

Високо на небі показався шуліка. Прилетів з недалеких гір на лови до села. Десь на подвірю крикнув остережливо когут, заґеґали чуйні гуси. Курятко, що ввесь час крутилося коло мене, звернуло на бік головку і подивилося на небо.

— Нема страху! — сказало собі і знову дзьобнуло мене в ногу. Два пси, Яківцьо і я — достаточна оборона на випадок чогось.

Небесне світило чимраз нижче і нижче... Видовжувались тіни яблунь та груш, а поміж ними сонце — як дукатове золото. Розливалося щедро по зеленій траві, золотило стіни старенького приходства і всміхалося до мене крізь його маленькі віконця.

Наповнялася тим сонцем душа як божою благодаттю, а цілий світ довкола був добрий і веселий.

Галактіон Чіпко.

Певна система.

Підміська залізниця. У переділі повно — люди їдуть до праці. Знаються на око: щодень їздять ті самі.

Йде повільна, півголосна розмова: про мороз про грипу. Врешті тема, що інтересує всіх, без винятку: міліон, виграний в останній льотерії групою бідних людей. Про те, що льос справедливо нагородив тим разом тих, що справді потребують. Після того, про льотерію взагалі, хто що виграв, де хто який льос тримає, та які любить числа.

— Я, то все шукаю, щоб були сімки — сказала панна Стася, машиністка приватної фірми.

— Що там сімка! — перебив її експедитор мануфактурної фірми. — Найкраще, щоб сума цифр була подільна через три.

— З горбатим добре мати спілку — докинула добродійка, що досі мовчала.

— Я це роблю так — оживився худий старший пан у бекеші. — Ховаю собі табелі із двох останніх льотерій. Потім вибираю таке число, на яке в попередніх льосуваннях не впала жадна вигра, навіть ставка. Бо після теорії правдоподібности повинна впасти вигра на таке число, котре довго не виходило.

— Що там теорії! Мій швагер, то майже в кожному тягненні виграє без жадних теорій. Має хлоп щастя тай тільки.

— Тож то і є! — зітхнула добродійка. — Треба мати щастя. А я то не маю. Дві льотерії я грала, думаючи, що виграю міліон. Но і впала раз ставка, другий раз нічого. Тож я позлостилася і підчас трьох тягнень не мала льосу.

Добродій, що сидів при вікні й досі мовчав, порушився і обернувся в сторону розмовців.

— В той спосіб, пані, ніколи не виграєте, прошу вас. Люди не хочуть зрозуміти того, що на те, щоб виграти, треба грати постійно. Не можна раз узяти льос, і знову не взяти, бо акуратно тоді, коли ви не взяли, може впасти вигра. Я граю постійно.

— Но, і як ви на цьому виходите?

— Дуже добре! Це мені дуже виплачується і назагал я є виграний, хоча було кілька таких льотерій, в котрих я нічого не виграв. Це мене не зражує і я граю далі. Світ належить до витривалих!

— Варшава Головна! — почули голос кондуктора.

— До побачення панство. Іду до колектури купити чвертку льосу на клясову льотерію. ю

—o—

Коли Закарпаття діждеться автономії?

Делегація, зложена з українського соц.-дем. посла Юлія Ревая і москвофільського сенатора Бачинського прибула до Праги, щоби в імени постійного комітету закарпатських проурядових партій інтервеніювати в чехословацькім уряді у справі автономії. Здійснення її першого вже законного етапу стримують ріжні чинники, що викликує невдоволення серед населення.

Здержали платню 30 священникам.

.К ЦЕ НАЗВАТИ?

В останньому часі наспіли з Лемківщини вісти, що о. Яків Медвецький, теперішній апост. адміністратор Лемківщини, здержав місячну пенсію за серпень трицятьом священникам. Має це бути пімста за читання „Нашого Лемка“ й „Українського Бескиду“. Про це виразно говорить письмо о. Медвецького до згаданих священників: „— понеже... якъ стверджено урядово — не подчинивъ ся заряджению тут. Ординаріяту, оголошеному въ ч. XI. тут. „Вѣстей“ въ справѣ пренумераты, читаня і поширювания часописей „Наш Лемкô“ и „Украинский Бескид“. А дальше: „...повѣдомляетъ ся, что на случай дальшой отмовы... будемъ принуждени примѣнити дальши больше строги дисциплѣнарни кары.“

І на що підуть оці гроші, видерті з рук українських священників? Чи на дальшу підтримку гнилого москвофільства й москвофільських читалень, що в них ведеться комуністична пропаганда (як у Лубкові, Чорноріжках і т. д.)?!

Поворот „православних християн“ до католицької Церкви, після такого зарядження, певно скоро побачимо...

—o—

НОВИНКИ.

— Ідучи до Львова заберіть зі собою футра до направи або замовте нові у Карпяка, Зиблікевича 4. 9—9

— Косметичні курси Добрянської, Львів, Кохановського 15 а. Професійна школа коедукаційна — дає право отворення власного інституту у краю. Проспекти даром. Практика в інституті „Слава“. 3—10

гри: Денна виграна 5.000 зол. на ч. 43812; 30.000 зол. на ч. 47647; 15.000 зол на ч. 89759; 5.000 зол. на ч 133569, 179536; 2.000 зол. на ч. 47324, 48882, 49075, 87687, 96025, 99754, 103106 120547, 124205, 151360, 161464, 165081, 191733; 1.000 зол. на ч. 2537, 6070, 7263, 18290, 32288, 32609, 33538, 37806, 38614, 66277, 70420, 75108 85235, 87129, 87614, 89560, 103351, 107652, 119544, 122278, 124557, 125905 126385, 142998, 141867, 149959, 155010, 171137, 171931, 182296, 191648.

— **Біда з дитячими садками.** Станиславівське повітове староство не хоче видавати дозволу на уладження пописів дитячих садків кружкам „Р. Ш.“ стан. округи. Попис — це поважне джерело фінансів на удержання садка. Знає про це і станиславівське староство, яке в цьому році на 105 кружків „Р. Ш.“ станиславівської рідношкільної округи дало з тяжкою бідою дозвіл на відкриття ледви 14 садків. Але й тих кілька садків — сіллю в оці станиславівського староства. Звідсіль і заборона. Рада Повітового Союзу Кружків „Р. Ш.“ потребує ще інтервеніювати в цій справі у воєвідстві. Але, чи це тільки щось поможе? („Станиславівські Вісті“).

— **Зловживання старости і коморника.** В окружному суді у Вильні починається дня 27. вересня ц. р. процес за великі зловживання проти б. дубенського старости Ю. Баньковича-Сітавера, заступника старости Маріяна Клемовича і двох урядовців цього староства: Чеслава Бадовського і Константина Будзеєвського. Розправа триватиме 6—7 днів. Цей процес викликав на Волині велику сензацію. — У Варшаві поліція арештувала коморника Й. Янушовського за великі грошеві зловживання на шкоду державного скарбу і третіх осіб.

— **Наради у справі поширення польської торговлі.** В суботу 11. ц. м. почався у Львові господарський зїзд представників міського сектора ОЗН зі Сх. Галичини, що триватиме два дні. На зїзді радили у справі зміцнення польського міщанства, експанзії польської торговлі і ремесла.

— **Вистава образів.** Дня 12. ц. м. в год. 12. вполудне відкриють виставу олійних образів і гвашів у Промисловому Музею. У виставі бе-

втрат. А дальші прикмети нових приймачів Телефункен? Найбільша селективність, уклад сполук, протиінтерфеккційний пристрій для 9 пк., широко-стяжкова мембрана голосника Телефункен Наві, найкраще усправнене магічне око АМ 2 з тріодою, зрівноваження звукового засягу, тихе строєння, плинна регуляція селективности і барви звуку, залізні стрижні, шассі, вибаглива, новітня деревляна скринька із знаменитими акустичними прикметами і багато інших новин співпрацюють згідно з собою та підносять до максимальности якість цих приймачів, випробованих на ринку. Тому радимо послухати їх, оглянути і порівняти.

—o—

Спорт.

ПРОГРАМА НА НЕДІЛЮ.

Український Город, год. 9. рано і 3. попол.: сокільські легко-атлетичні змагання.

Грище Чорних, год. 10: змагання за мист. Ц-кляси **Зоря — П. С. Н.**

Грище 40. п. п. (Погулянка), год. 10: змагання за мист. Ц-кляси **Степ — Стшелец (Перемишляни).**

Грище Чорних, год. 14: змагання за мистецтво юніорів **Україна — Стшелец.**

Тамже, год. 15.30: змагання за мистецтво Окружної Ліги **Україна — Лехія.**

—o—

Театри.

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича:

КОЛОМИЯ:

12. IX. Премієра „Орленя“, драматичні картини на 6 відслон Ів. Зубенка.

ОТИНІЯ:

13. IX. Княжна чардаша.
14. IX. Під куратeлею.
15. IX. Ніч під Івана Купала.
16. IX. Шалапут.
17. IX. Орленя.

З Отинії їде театр до Станиславова і Галича.

Український Молодий Театр „Заграва“

ПЕЧЕНІЖИН:

12. IX. Тарас Шевченко.

З Печніжина театр завітає до Делятина, де виставить премієрою історичну пєсу з часів зруйнування Січі С. Ордівського п. з. „Лицарі Ночі“.

Український Театр Йосифа Стадника (сеніора).

СТАНИСЛАВІВ:

шкіл Тартюф — комедія Мольєра; год. 8. веч. Жінка, що знає чого хоче... — оперетка Р. Штравса.

Дирекція театру заангажує дві панночки та двох мужчин з голосами. Зголошуватися: Львів, Вроновська 18.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ВИГОДА:

12. IX. Ґейша.

ЖУРАВНО:

13. IX. Хмара.
14. IX. Жайворонок
15. IX. Гимн. нужди.
16. IX. Маруся Богуславка.
17. IX. Ніч під Івана Купала.

СТРИЙ:

18. IX. Хмара.
19. IX. Маруся Богуславка.
20. IX. Ґейша.
21. IX. Ніч під Івана Купала.

Великий Театр:

Неділя 12. IX. год. 3.30 попол. „Король волоцюг“; год. 8. веч. „Король волоцюг“.

Понеділок 13. IX. год. 8. веч. „Кармен“ опера.

Вівторок 14. IX. год. 8. веч. „Король волоцюг“.

Театр Ріжнородностей:

Неділя 12. IX. год. 3.30 попол. „Фройда теорія снів“; год. 8. веч. „Фройда теорія снів“.

Понеділок 13. IX. год. 8. веч. „Фройда теорія снів“.

Вівторок 14. IX. год. 8. веч. „Фройда теорія снів“.

— **Хто є ген. Франко і Деґрель,** книжки про них можна набути у чвертьрічнику Вістника, Львів, Чарнецького 26. 1633 1—1

— **Календар-Альманах „Дніпро“ на р. 1938** (видання Т-ва Допомоги Емігрантам з України у Львові — Ринок 10) вже вийшов і розісланий Вш. Відборцям з чеками ПКО ч. 504-782. Ціна 1.50 зол. Календар присвячений 20-літтю української державности й вийшов при участи 17 авторів. 1640 1—3

— **Синенька-Іваницька заангажована до румунської опери.** Черновецька „Рада“ приносить вістку, що відома українська співачка з Буковини п-і Іванна Синенька-Іваницька заангажована до одної з найбільших румунських опер після успішного концертування в радіо.

— **До чого доводять спортові пристрасти.** Пишуть нам: У неділю 5. IX. ц. р. на метчі Льот-Ягельонія в Городку пробив ножем кільканацятилітній Юрій Супрун ученика IV. кл. гімн. Юрка Хиляка, сина городського судді в Городку. Ця подія вийшла наслідком суперечних коментарів про обі дружини. Ю. Супруна виключила минулого року гімназійна влада за невідповіднє поведення з гімназії. Дивне тут те, що наша молодь так горячо дебатує про гру чужих національно дружин. Додаємо ще, що вже рік нема з Городку греко-кат. релігії в гімназії. І наслідки такого стану вже появляються. Що на це висока шкільна влада?

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Клясової Льотерії впали такі більші ви-

руть участь: С. Борачок, В. Яль (Париж), С. Мікула та С. Тайсер.

— **Пошесть червінки.** В Лисятичах пов. Стрий, вибухла пошесть червінки, головно серед дітей. Досі померло вже пятеро дітей. З цього приводу розвязали в селі діточий садок.

— **Стада невідомих птахів над Прутом.** Над береги Пруту в околицях Матієвич і Семаковиць біля Коломиї злетілися стада невідомих птахів похожих на чаплі, з білим пірям. Птахи цілими днями ловлять рибу в Пруті.

— **В який спосіб купити вартісну річ?** Рішитися на купно предмету, який притягає наше око, який нам потрібний і має служити нам дещо довше — нераз дуже тяжко. Велика ріжнородність типів, розбіжність опіній, осудів, неоднаковий зверхній вигляд не влегшують, а утруднюють купно. Однак є й на це спосіб. Порівняти, переконатися особисто та рішитися, що нас найбільше цікавить в цім предметі, чого від нього вимагаємо, тоді вибір буде неохибний. Є предмети, які вимагають доброго смаку, є і такі, як радіо, в яких рішає тон. Виконання технічне радіоприймача мусить бути таке, щоб передовсім його тон і барва звуку була найвищого рівня. Це дасть голосник з широкостяжковою мембраною та відповідно дібране, шляхотне дерево. Чулість і селективність завдяки високовартісним цівкам з залізними стрижнями, це дальші прикмети, про які треба памятати при купні. Треті прикмета, це естетичний зверхній вигляд і проста обслуга. Цілість урядження в приймачі мусить бути так дібрана і повязана, щоб покращання одної прикмети не впливало, але на інші, як це досі траплялося. Вокрема дібрати одночасно добру селективність і добрий тон нераз дуже тяжко. Вдалося це зробити саме з приймачем Телефункен, завдяки зменшеній кількости, однак за те високовартісних обводів з залізними стрижнями, спеціяльної будови, вільної від електричних

КІНА.

АПОЛЬО: „Погоня за кавалером".

АТЛЯНТИК: „Тайна жовтого міста".
ВАНДА: „Антін Адвера", „Віскі і долари".
ҐРАЖИНА: „Ординат Міхоровський", „Прокажена".
ЕВРОПА: „Один поверх вище".
КАСИНО: „Панове з товариства".
КОПЕРНИК: „Пасажирка зайцем" із Ширлі Темпль.
МАРУСЕНЬКА: „Приречення".
МЕТРО: „Геройська бригада", „Веселе шаління".
МІРАЖ: „Пенні".
МУЗА: „Її високість танцює вальса".
ПАКС: „Антко поліцмайстер" з Димшою.

ПАЛЯС: „Трафальгар".
РІЯЛЬТО: „Матура".
РАЙ: „Палата у Фляндрії" з М. Еґерт.
СВІТ: „Клопоти спортовця" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Дівча з Парижа", ревія.
ТОН: „Шаржа легкої бригади".
УТІХА: „Львів кличе" та ревія.
ХИМЕРА: „16-літка" з Ліль Даговер.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Аляска".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 12. вересня 1937.

БЕРЛІН 11.00, 15.00, 18.00, 19.15 Веселі розривкові мельодії, БІЛГОРОД 18.50, 19.00 Пісні й арії, 20.00, 21.00 Нар. вечір, БУДАПЕШТ 12.30 Концерт оп. орх., 15.50 Форт., 18.20, 19.00 Нар. музика, солісти, циг. орх., 22.00 Орх. концерт, ВІДЕНЬ 11.45, 12.00 Симф. концерт, 15.40 Камер. музика, 19.30 Скрипка, 20.05 Фр. Легар — Попурі, музика, спів, 22.30 Танк. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 17.00, 18.00 Гарні мельодії, 19.00 „Щось для кожного", орх., сол.; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15, 18.00, 19.00 „Княжна чардаша" оп. Кальмана, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00 „Дон Карльос" оп. Заидовая, МІНХЕН 9.30 Форт. музика, 11.00 Баварські марші і танки, 16.00 Весела муз. пополудне, 20.10, 21.00 Конґрес у Нірнберґу, ПРАГА 9.45 Легка музика, 11.00 Військ. орх., 17.35, 18.00 „Пон Цезар" оп. Делінґера, 20.20, 21.00

„...бір вина" оп. Недбаля; РАДІО ПАРІ ...00 Орх. концерт. 20.15 Спів, 20.30, ...00, 22.00 Театр Уяви, РИМ 20.40 Розр. музика, 21.00 Комедія, 21.40, 22.00 Марші та вальси.

Понеділок, 13. вересня 1937.

БЕРЛІН 14.15, 15.15, 17.00 Розр. музика, БІЛГОРОД 18.30 Нар. пісні, 20.00, ...00, 22.00 Опера; БУДАПЕШТ 17.00 ...т. музика, 18.20 Спів, 19.20 Сольо на ...мові, 20.15, 21.00 Концерт, 22.00 Танк. музика, ВІДЕНЬ 10.50 Нар. музика, 12.12 ...рші, вальси, 14.00 Арії і дуети; 15.15 ...я дітей, 16.40 Для жінок; 17.40 Спів; ...0 „Ді Кунст дер Фуґе" Баха, форт. ...4 руки; 22.30 Розр. концерт; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00, 16.00 Музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО ...15 Танк. музика, 19.00, 20.40 Розр. музика, 21.00 Орх. концерт, 22.10 Концерт ...ного хору, 22.45 Танк музика; МІНХЕН 12.00 Розр. концерт, 16.00 Концерт, ...0 Німецька музика, орх., 18.00, 19.00, ...0 21.00, 22.00 Трансм. з Нірнберґу ...мова Гітлера; ПРАГА 17.40 Славні ...ри у переріблі на органи, 19.20 Пісні; РАДІО ПАРІ 19.03, 20.30 Спів, 19.15 Форт., 19.45 Скрипка, 20.45, 21.00, 22.00 ...ф. концерт; РИМ 17.15 Вок.-інстр. концерт, 20.40 Розр. музика, 22.40 Танк. музика.

голосники з широко-стяжковою мембраною, зрівноваження звукового засягу, вибагливі акустичні скриньки зі спеціяльно добираного дерева, максимальна селективність, протиінтерференційний уклад получень для 9 кц., удосконалене маґічне око з тріодою, прозора скаля, залізні отрижні, тихе строєння і багато інших примет складаються на **останній вираз світової радіотехніки,** яку гідно репрезентують нові **суперґетеродини Телефункен на рік 1938.** Проспекти, описи і демонстрації у всіх більших радієвих складах.

Radio **TELEFUNKEN**

ГАРМОНІЯ ТОНІВ — СИМВОЛ ЯКОСТИ

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 12. вересня 1937.

8.00 Сигнал часу, пісня, 8.03 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хліборобська гавєтка, музика з гр. пл., Організуємо продажу рільних продуктів, 8.35 Музика з гр. пл., 9.00 Орх. концерт, 9.30 Трансм. з Холма: Народні пісні у вик. церковних хорів, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Подвірові орхестри Львова, муз. авд., 12.30 Музика з гр. пл., 13.00 Оком пластика по Сх. Торгах, 13.10 Коли зазвенять мандоліни, популярний концерт орх., хор, 14.10 Фрагмент „Обжинок" із фільварку Бірки, виленсько-троцького повіту, 14.40 „Іванко музика" Г. Сенкевича, 15.00 Для села: Огляд ринків рільних продуктів; Трансм. із Сх. Торгів; Як збільшити видатність наших садів, 16.00 Концерт симф. орх., сопран, баритон, хор; у перерві в год. 17.00 „На чорному суходолі", 18.30 Репортаж із життя, 19.00 Театр Уяви „Велика вигра" Г. Л. Вайса, 19.20 Нар. капеля, 20.00 Форт. ресіталь, 20.05 Легар — попурі, спів, форт., орх., 20.35 Спорт. вістки, 20.40 Політичний огляд, 20.50 Вечірній денник, 21.00 „Ґумдрівс", муз. авд., 21.35 Спортові вістки, 22.00 Спів. ресіталь Сергія Гагаріна, бас.-барит., 22.55 Фрагменти з міждерж. метчу копаного мяча Польща-Данія, 23.00 Танкова музика з гр. пл.

Понеділок, 13. вересня 1937.

6.15 Ранішня пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з гр. пл., 7.00 Ранішній денник, 8.00 Авдиція для шкіл, 11.15 Для шкіл: „Поглядьмо в небо" гутірка для старших дітей, Музика з гр. пл., 11.40 Бетовен: Соната ц-моль оп. 90, гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Пополудневий денник, 12.15 Орхестра Едити Льоран, з гр. пл., 12.25 Оперові попурі, гр. пл., 12.40 Мікрофон у каменярськім варстаті, 13.55 Оперові фрагменти, з гр. пл., 14.55 Львівська біржа, 15.00 Давні годинники, фейл. ілюстрований курантами, 15.15 Концерт солістів, гр. пл., 15.35 Львівські біжучі вістки, 15.45, 15.55 Господарські вістки, 16.00 „Ряба курочка та кухарка Агата" опов. для молодших дітей, 16.15 Орх. концерт, 16.45 Львів на чорноморсько-балтійському шляху, 17.00 „Дядько Франк", муз. репортаж, 17.50 „Олень", гутірка, 18.00 Концерт муж. хору, 18.30 Техн. скринька, 18.40 Програма на завтра, 18.45 Спортові вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 19.40 Спортова гутірка, 19.50 Спортові вістки, 20.00 „При вині" розр. концерт: квартет, спів, форт., 21.45 Оповідання Е. Ожешкової, 22.00 Пісні у вик. М. Салецького тенор, у супр. форт., 22.20 Г. Мельцер: форт. тріо оп. 2.: форт., скр., віол., 22.50 Останні вістки веч. денника, огляд преси, метеорольоґ. комунікат, 23.00 Із спікерового альбуму.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Враження з подорожі до Парижа і з конґресу „Пакс Романа" ілюстровані фільмою, виголосить М. Донцова у вівторок 14. 9. на ширших сходинах Кр. Р. Ш. ім. Г. Барвінок у шк. домівці Мохнацького 12. Початок год. 6. веч. Гостям раді.
1642 1—1

Вписи до однорічної жіночої школи купецької підготови II. ступня для абсольвенток гімназії давнього типу продовжує Товариство Український Інститут для дівчат у Перемишлі до 20. вересня 1937.
1643 1—2

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. шкірних і венеричних недуг та косметики

Д-р Ген ик Розмарін

Львів, **тепер Коперника 19**

вернув. 2—3

До Хв. Ф рми

М. ФРАЙЛІХ

Льв в, Городоцька 35

Заведення спеціяльних бандажів

Складаю Вам щиру подяку за пропуклиновий бандаж, який заложив я перед 5-ма місяцями і з радістю повідомляю Вас про його несподівану поміч. Я його вже відложив і почуваюся зовсім добре.

Шлю щиру подяку за вратовання мені здоровля.

з високим поважанням
МИХАЙЛО КОРЖА
Соропько, п. Скалат.

Косметичний інститут і Лябораторія

Д-ра О. ТУШИЦЬКОГО

Львів, вул. св. Софії ч. 3. Тел. 205-28

УСУВАЄ: аномалії цери, зроговатіння, пігменту волосся, близни, дзьоби по віспі і плями. Масажі, тривале усування морщин, жилків і відморожень власною методою. Тривале усування оволосіння ніг катафорезою. Сталі рум'янці підшкірним запусканням краски (татуування). Урядово затверджені косметичні курси закордонної програми.

спеціяліст венеричних та шкірних недуг і лікарської косметики

Д-р ФІШЕР

б. довголітній лікар асистент дерматольог. клінік **у Берліні, Відні та Празі** переніссся і ординує тепер від 9—1 і 3—7

ЛЬВІВ, ВУЛ. КІЛІНСЬКОГО 3.

напр. Віденської каварні

Тел. 251-68. Сепаратвові жчальні.

БРАТИ ДМИТЕРКИ

єдине українське конц. підпр. самох.-перевозове

Львів, Ринок 43, тел. 272-48

виконує всякі перевози до всіх і усіх місцевостей в краю — дешево, скоро і солідно. Спеціяльні авта для перевозу меблів, з відповідною кваліфікованою обслугою — дають гарантію найкращої доставп.

1428 9—40

НОВООТВОРЕНА

Кафлярська робітня ІВАНА ОЛЕКСИНА

при вул. На Байки ч. 7.

Колишнього працівника і управителя знатніших львівських фірм, виконує ставлення печей і кухонь нових; перерібку старих та ощадностеві печі.

ВУГІЛЛЯ — КОКС — ДЕРЕВО

в найдобірніших якостях доставляє

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

Львів, Ринок ч. 36.

Тел. бюра 103-27, тел. складу 269-68.

Інформації: Бюро — Ринок 36, та склади: Ринок 36, Личаківська 115, пл. Більчевського 3 і Содова 14

Точна вага. — Солідна обслуга.

На осінь солідні матеріяли на мужеські одяги і реглани — наймодніші жіночі сукні і плащі — шкільні мундурки у великому виборі поручає **МАНУФАКТУРА** ЛЬВІВ, пл. КАПІТУЛЬНА ч. 3.

ЗАПРОШУЄМО ВСІХ!

Оглянути наш найбільший склад на осінній сезон. — Багатий вибір светрів, білля, панчіх, рукавичок і т. п.

„ГАЛЯНТЕРІЯ"

С. ДУЧИНСЬКА

ПЕРЕМИШЛЬ, КАЗИМИРІВСЬКА 26.

Великі новости! — Ціни невисокі!

ОСІНЬ

вимагає теплішого вбрання. Маємо вже на складі нові матеріяли; жадайте зразків — висилаємо даром.

ВИСИЛКОВИЙ ДІМ

Е. Ф. БОРИС

Премишль, Францішканська 16.

Жалюзії склепові всіх родів

також **МЕТАЛЕВІ МЕБЛІ**

поручає **Фабрика „FABROL"** Львів, вул. Б. Гольдмана 3. тел. 206-29

Ціни конкуренційні. Цінники на бажання.

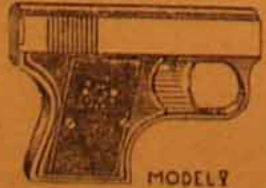

7 РІЖНИХ МОДЕЛІВ АЛЯРМОВИХ ПІСТОЛЕТІВ МАРКИ

„MUBIS"

1) Модель „Спортовий" однострільний кал. 6 мм.
2) Модель „Люксусовий" однострільний кал. 6 мм.
3) Модель І. однострільний кал. 6 мм.
4) Модель II. восьмистрільний кал. 6 мм.
5) Модель III. двострільний кал. 320 мм.
6) Модель IV. пятьстрільний кал. 320 мм.
7) Модель V. шістьстрільний кал. 6 мм.

Можна дістати всюди без дозволу

Виріб першої в Польщі фабрики алярмових пістолетів „МУБІС" Інж. Неполомський і С-ка, що дає гарантію за кожну штуку.

Не дайте себе обманути оголошеннями невідомих фірм, що висилають безвартісну тандиту невідомого походження.

Купуйте тільки в крамницях і зверніть увагу на фабричний знак з написом „МУБІС", бо тільки тоді можете бути певні, що дістаєте повновартісний, гарантований товар, по поміркованій ціні. Набої „Фльоберт" 6 мм. дістанете в крамницях по ціні зол. 2.50 за 100 шт.

Якщо у Вашім місці замешкання нема крамниці, що продає алярмові пістолі марки „Мубіс", напишіть до нас, а вкажемо Вам найближче місце продажі, де будете солідно обслужені.

ФАБРИКА МАШИН І МЕТАЛЕВИХ ВИРОБІВ

„МУБІС"

Інжинір Неполомський і С-ка

Спілка з обмеженою відповідальністю

1594 Варшава, Огородова 50.

Присилайте передплату!

ЯПОНСЬКИЙ БІЛИЙ БОЗ **ПУДЕР З ПУШКОМ**

Й. ШАХ ВАРШАВА

Незрівнянний в якости пудер і крем

ЯПОНСЬКИЙ БІЛИЙ БОЗ

завдяки якому стає цера

ОКСАМИТНО-МАТОВА

АДВОКАТ

М-р Володимир Василькевич

отворив канцелярію

в Порохнику

Ролети, матраци, тапети, фіранки, дивани, меблеві матеріяли, тапчани і т. п.

Проектування і виконання компле́тного нутра дому у власних заведеннях тапіцерських і столярських

Т. Кисяк і сини

Львів, пл. Смольки 4

Тел. 24009 і 21985 4—40

Нічо дивного

що всі радо купують всяке білля мужеське, жіноче, дитяче і постелеве у фабриці

„ПАВ" Львів, Сикстуська 1

бо гарна, тривала й недорога

Християнська харчівня

„ГАЛЬКА"

поручає дешево вибагливі **сніданя, обіди, вечері**

Львів, вул. Пекарська ч. 1 ц.

1390 Тел. 291-00. 15—15

КІР

Львів, Уейського 6

Тел. 280-88

Станиславів, 3-го Мая 4.

ПЛЯНИ
КОШТОРИСИ
БУДОВИ.

БРИТВИ

найліпші, гарантовані світових марок продає по найнижчих цінах оказійно фірма

С. ФЕДЕР

ЛЬВІВ, Сикстуська ч. 7, Коперника ч. 15 а

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошенєві шпальти

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. 250.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. 130.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.